

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และชุดการจัดการเรียนรู้ซึ่งนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.1 สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.2 หลักสูตรรายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท 32101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
3. ทฤษฎีการเรียนรู้
4. แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้
5. พัฒนาการของเด็กวัยมัธยมศึกษาหรือวัยรุ่น (อายุ 12-18 ปี)
6. ชุดการจัดการเรียนรู้ (Instructional Package)
7. การเขียน
8. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)
9. ข้อสอบแบบความเรียง
10. เจตคติ
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. วิสัยทัศน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 4)

2. หลักการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 4)

2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 5)

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่

กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 6)

- 4.1 มีความสามารถในการสื่อสาร
- 4.2 มีความสามารถในการคิด
- 4.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหา
- 4.4 มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- 4.5 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 7)

- 5.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 5.2 ซื่อสัตย์สุจริต
- 5.3 มีวินัย
- 5.4 ใฝ่เรียนรู้
- 5.5 อยู่อย่างพอเพียง
- 5.6 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 5.7 รักความเป็นไทย
- 5.8 มีจิตสาธารณะ

6. มาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 8 - 20)

- 6.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มี 5 สาระ 5 มาตรฐาน
- 6.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มี 6 สาระ 14 มาตรฐาน
- 6.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มี 8 สาระ 13 มาตรฐาน
- 6.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มี 5 สาระ 11 มาตรฐาน
- 6.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มี 5 สาระ 6 มาตรฐาน
- 6.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มี 3 สาระ 6 มาตรฐาน
- 6.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มี 4 สาระ 4 มาตรฐาน
- 6.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มี 4 สาระ 8 มาตรฐาน

7. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 20 - 21)

7.1 กิจกรรมแนะแนว

7.2 กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

7.2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

7.2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

7.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

8. ระดับการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 21 - 23)

8.1 ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6) มีเวลาเรียนปีละไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง

8.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) มีเวลาเรียนปีละไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง

8.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) มีเวลาเรียนรวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

9. การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 25-26)

9.1 หลักการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้

ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและ พัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

9.2 กระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัย กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการ สร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควร ได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้อง ศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึง มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและ เทคนิคการสอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

9.4 บทบาทของผู้สอน การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของ หลักสูตร ผู้สอนควรมีบทบาท ดังนี้

9.4.1 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

9.4.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึง ประสงค์

9.4.3 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่าง บุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

9.4.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

9.4.5 จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

9.4.6 ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

9.4.7 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

9.5 บทบาทของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

9.5.1 กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

9.5.2 เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม ถิคมคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ

9.5.3 ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

9.5.4 มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

9.5.5 ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

10. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเรีจนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

10.1 การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไมผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม การประเมินระดับชั้นเรียนเป็น

การตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริม ในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้ โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

10.2 การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อ ตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัด การศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนา ในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษา ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

10.3 การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับ เขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็น ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการ โดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและ ดำเนินการ โดยเขตพื้นที่การศึกษาหรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการ จัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษา

10.4 การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตาม มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน ทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพ การศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจน เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

11. คุณภาพผู้เรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดคุณภาพผู้เรียนไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 41)

11.1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ข้อความเขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน

11.2 เขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษา เขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ โฆษณา คติพจน์ ถูกรพจน์ ชีวิตประวัติอัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่าง ๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงการ

11.3 พูดยแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดูลำนำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พูดยรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพูด พุดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพุดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพุด

11.4 เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่น ๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพุด ภาษาเขียน โครงสร้างของประ โยกรรม ประ โยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และ โคลงสี่สุภาพ

11.5 สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทยและคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 12, 44 - 55)

สาระที่ 1 การอ่าน ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
2. จับใจความสำคัญ สรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน
3. เขียนผังความคิดเพื่อแสดงความเข้าใจในบทเรียนต่าง ๆ ที่อ่าน

4. อภิปรายแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
5. วิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริง ข้อมูลสนับสนุนและข้อคิดเห็นจากบทความที่อ่าน
6. ระบุข้อสังเกต การชวนเชื่อ การโน้มน้าว หรือความสมเหตุสมผลของงานเขียน
7. อ่านหนังสือ บทความ หรือคำประพันธ์อย่างหลากหลาย และประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน

8. มีมารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน คือ
มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด
2. เขียนบรรยายและพรรณนา
3. เขียนเรียงความ
4. เขียนย่อความ
5. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
6. เขียนจดหมายกิจธุระ
7. เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งในเรื่องที่อ่านอย่าง

มีเหตุผล

8. มีมารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน คือ
มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู
2. วิเคราะห์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ
3. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล เพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ในการ

ดำเนินชีวิต

4. พูดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์
5. พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา
6. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. สร้างคำในภาษาไทย
2. วิเคราะห์โครงสร้างประโยคสามัญ ประโยครวม และประโยคซ้อน
3. แต่งบทร้อยกรอง
4. ใช้คำราชาศัพท์
5. รวบรวมและอธิบายความหมายของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน ในระดับที่ยากขึ้น
2. วิเคราะห์และวิเคราะห์วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ
3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดี และวรรณกรรมที่อ่าน
4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

หลักสูตรรายวิชาภาษาไทย ท 32101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ฝึกทักษะและปฏิบัติการในการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยและประเมินค่าของหลักและการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อให้ นักเรียนสามารถอ่านออกเสียง จับใจความสำคัญ สรุปความและอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน เขียน พังความคิด อภิปราย วิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริง ข้อมูลสนับสนุนและข้อคิดเห็นจากบทความที่อ่าน เขียนบรรยายและพรรณนา เขียนเรียงความ ข่อกความ เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า เขียนจดหมาย กิจธุระ เขียนวิเคราะห์ วิจัย และแสดงความรู้ ความคิดเห็น พุดรายงาน สรุปใจความสำคัญของ เรื่องที่ฟังและดู วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล พุดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตาม วัตถุประสงค์ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลัง ของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า มีนิสัยรักการอ่าน มีมารยาทใน

การอ่าน การฟัง การดู การพูด และการเขียน และสามารถนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ข้อคิดและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย

จากการวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจาก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 แล้ว ผู้วิจัยได้นำความรู้มาใช้ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนพัฒนาการฝึกทักษะทางภาษาไทยและสามารถ นำไปเป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายและองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ที่นักการศึกษาและ นักจิตวิทยาหลายท่านที่ให้ความหมายพร้อมทั้งนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ เรียนรู้ไว้ดังนี้

ทิสนา แยมมณี (2545, หน้า 1 - 14) กล่าวว่า การเรียนรู้ (Leanning) มีขอบเขตที่ ครอบคลุมความหมาย 2 ประการ คือ การเรียนรู้ในความหมายของ กระบวนการเรียนรู้ (Leaning Process) ซึ่งหมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิด การเรียนรู้ และการเรียนรู้ในความหมายของผลการเรียนรู้ (Leaning Outcome) ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในสาระต่าง ๆ ความสามารถในการกระทำการใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้ง ความรู้สึกหรือเจตคติอันเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้หรือการใช้วิธีการเรียนรู้ กระบวนการ เรียนรู้เป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนในการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ หลาย ๆ วิธี ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นบ่อย ๆ ไม่ได้ จำเป็นต้องสาระที่เรียนรู้ควบคู่ไปด้วยเสมอ เมื่อ ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ แล้วผลที่ตามมา ก็คือผู้เรียนเกิดความเข้าใจหรือไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียน พร้อมกับเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นของตัว ผู้เรียน ดังนั้น ผลการเรียนรู้จึงมี 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นสาระ คือ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและ เจตคติเกี่ยวกับสาระที่เรียน ส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้อันเกิด หรือวิธีการ เรียนรู้อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นองค์ประกอบของการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ คือ กระบวนการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งกล่าวถึงลักษณะ ของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการทำต่อสิ่งเร้าหรือสาระ การเรียนรู้ มิใช่เพียงรับสิ่งเร้าหรือสาระเข้ามาเท่านั้น โดยผู้เรียนต้องเป็นผู้สร้างความหมายของ

สิ่งเร้าหรือข้อความที่รับเข้ามาด้วยตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้ของบุคคลจึงเป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลต้องดำเนินการเองจะให้ผู้อื่นมาทำแทนไม่ได้เพราะการสร้างควาหมายเป็นกระบวนการเฉพาะตน มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาหรือกระบวนการทางสมอง (A Cognitive Process) ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความเข้าใจหรือการสร้างควาหมายของสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการของการจัดกระทำ (Acting on) คือข้อมูลและประสบการณ์มิใช่เป็นเพียงกระบวนการรับ (Talking in) ข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น

2. การเรียนรู้เป็นงานเฉพาะตนหรือเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (Personal Experience) ที่ไม่มีใครเรียนรู้หรือทำแทนกันได้

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม (A Social Process) เนื่องจากบุคคลอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย

4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งจากการคิดและการกระทำรวมทั้งการแก้ปัญหาและการศึกษาวิจัยต่าง ๆ

5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว สนุก (Active and Enjoyable) ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผูกพัน เกิดการใฝ่รู้ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่นำมาซึ่งความสนุกสนานและท้าทายให้ใฝ่รู้ยิ่งขึ้น

6. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Nurturing Environment) เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ (Anytime and Anyplace) ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

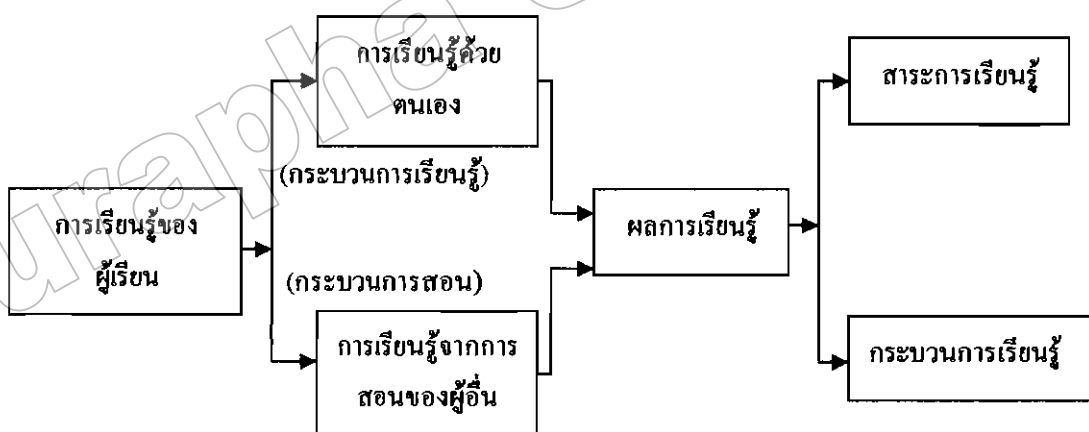
8. การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Change) กล่าวคือ การเรียนรู้จะส่งผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านเจตคติ ความรู้สึก ความคิด และการกระทำ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

9. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (A Lifelong Process) บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิตจิตใจของตนเองการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นกระบวนการที่ยั่งยืนช่วยให้บุคคลและสังคมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

หากผู้เรียนมีการกระบวนการเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้น กล่าวคือมีขั้นตอนและวิธีการในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับคนและสาระการเรียนรู้ ก็จะช่วยให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดี คือ เกิดความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการ

คำริ บุญชู (2546, หน้า 17 - 19) กล่าวถึงการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึง การดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ต่างกับกระบวนการสอน (Instructional Process) กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลใช้เพื่อช่วยให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ โดยผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้นั้นจะตกแก่ผู้เรียนและโดยผู้เรียนเท่านั้น แต่กระบวนการสอนเป็นกระบวนการที่บุคคลช่วยให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนมีหน้าที่สร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อเร่งเร้า ชี้แนะ และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นวิธีการ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ จำเป็นต้องมีสาระที่เรียนรู้ควบคู่ไปด้วยเสมอ เมื่อผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ แล้ว ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือผู้เรียนเกิดความเข้าใจหรือไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียน และสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปด้วยกันเสมอโดยผู้เรียนอาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็คือกระบวนการในการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนอาจจะพบว่าถ้าเขากล้าถามและใช้คำถามที่เหมาะสมแล้วเขาก็จะได้คำตอบตามที่ต้องการ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงผลการเรียนรู้จึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ และส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้อันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้อีกครั้งต่อไป แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้

จากแนวคิดตามภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นการใช้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามที่ผู้เรียนต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้ สามารถกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ อันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ที่สูงขึ้นหรือกว้างขวางขึ้นในครั้งต่อไป และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเรียนรู้สาระการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง กรมสามัญศึกษา (2543, หน้า 46 - 49) ได้สรุปแนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศและหลายวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีการสร้างความรู้ แนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และแนวคิดทางการศึกษาตามหลักพุทธศาสนา มีหลักการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสำคัญของผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยวิธีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งกันและกันรวมทั้งพัฒนาทักษะการประเมินตนเองและร่วมมือกันในการประเมิน จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองและจัดบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนในการฝึกผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองดังนี้

1. ประเมินวิธีการเรียนของผู้เรียน (Learning Style) ว่ามีความถนัด ชอบ หรือเรียนวิธีใดได้ผลดี เพราะผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกัน บางคนเป็นนักกิจกรรม นักวิเคราะห์ นักทฤษฎี หรือนักปฏิบัติ
2. ประเมินความสนใจหรือความต้องการจำเป็นของตนเอง
 - 2.1 ผู้เรียนต้องการหาความรู้ ฝึกทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 - 2.2 ผู้เรียนต้องการหาความรู้ ฝึกทักษะเพิ่มเติมในเรื่องใดที่ยังอ่อนอยู่
3. จัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา ในการศึกษาค้นคว้าผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะต่าง ๆ หลาย ๆ ทักษะ เช่น ทักษะในการใช้แหล่งเรียนรู้ ทักษะในการอ่าน ทักษะในการฟัง ทักษะในการเขียน ทักษะในการจับใจความ ทักษะในการสัมภาษณ์ เป็นต้น
4. ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ ด้วยวิธีการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 4.1 กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้
 - 4.2 กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้
 - 4.3 เสาะแสวงหาแหล่งเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด
 - 4.4 เสาะแสวงหาที่ปรึกษาในการเรียนรู้

4.5 กำหนดทางเลือกกิจกรรม สื่อ และอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการเรียนรู้

4.6 เลือกวิธีการเรียนรู้

4.7 เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และใช้สื่อที่ที่ปรึกษาในการเรียนรู้แนะนำ

4.8 เรียนรู้เป็นคู่กับเพื่อน

4.9 เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย

5. ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจหรือความต้องการที่จำเป็นนั้น ๆ การศึกษาค้นคว้ามักมีวิธีการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 การกำหนดหัวข้อ ผู้เรียนจะต้องรู้จักเลือก กำหนดขอบข่าย และวิธีการศึกษารายละเอียดของหัวข้อที่กำหนด

5.2 การหาแหล่งความรู้ ผู้เรียนจะต้องตัดสินใจว่าตนเองจะหาข้อมูลจากแหล่งใดจึงจะเหมาะสม เช่น ห้องสมุด ชุมชน การพูดจากับผู้อื่น วิทยุทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

5.3 การได้มาซึ่งข้อมูลความรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้วิธีการค้นพบข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การค้นคว้าจากห้องสมุด การสัมภาษณ์ผู้รู้ การดูวิทยุทัศน์ การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต การไปศึกษาหาข้อมูลจากสถานที่จริง เป็นต้น

5.4 การใช้ข้อมูลความรู้ เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วผู้เรียนจะต้องอ่าน และวิเคราะห์เพื่อเลือกข้อมูลที่ต้องการ โดยพิจารณาว่าเป็นข้อมูลจริง ถูกต้องและเชื่อถือได้ เป็นข้อมูลที่ตรงตามหัวข้อที่ผู้เรียนต้องการศึกษาโดยคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่อยู่ในขอบข่ายที่ได้กำหนดไว้

5.5 การเปรียบเทียบข้อมูลและเสนอความคิดเห็นของตนเอง เมื่อผู้เรียนได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับข้อมูลนั้น

5.6 การนำเสนอข้อมูล ผู้เรียนอาจนำเสนอข้อมูลที่ค้นคว้าได้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจและมีลักษณะสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและความถนัดของผู้เรียนเอง เช่น รูปภาพ แผนผัง แผนภูมิ บรรยาย และ โสตทัศนูปกรณ์ช่วยในการนำเสนอ

5.7 การประเมินผล หลังจากการนำเสนอผลงานแล้วผู้เรียนควรคิดทบทวนการทำงานของตน เพื่อประเมินผลจุดดีจุดด้อยของตน แล้วนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงหรือพัฒนาการทำงานของตนเองต่อไป

สรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนในการเรียนรู้วิธีเรียน ด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่ผู้เรียนจัดกระทำและสร้างความหมาย

ให้กับสิ่งเร้าหรือข้อมูลความรู้ที่รับเข้ามา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งเร้าหรือข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่รับเข้ามาได้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ กำหนดแหล่งเรียนรู้ กำหนดวิธีการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ และการนำองค์ความรู้ใหม่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ทฤษฎีการเรียนรู้

ปัจจุบันมีทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ มากมาย ทิศนา แคมมณี (2545, หน้า 16 - 25) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในของมนุษย์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี จากสิ่งเร้าที่มีลักษณะเป็นภาพรวม (Whole) มากกว่าสิ่งเร้าที่มีลักษณะเป็นส่วนย่อย (Parts) การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นได้ใน สองลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรก เกิดจากการรับรู้ (Perception) คือ การรับรู้สิ่งเร้าเข้าไปผ่านทางประสาทสัมผัสแล้วถ่ายทอดเข้าสู่สมองและเข้าสู่กระบวนการคิดซึ่งบุคคลจะใช้ประสบการณ์เดิมตีความหมายของสิ่งเร้านั้น ลักษณะที่สอง เกิดจากการหยั่งเห็น (Insight) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นพบช่องทางการแก้ปัญหาโดยการพิจารณาปัญหาโดยรวม ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรเสนอภาพรวมให้ผู้เรียนเห็นและเข้าใจก่อนการเสนอส่วนย่อยและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้มากขึ้น นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดให้มาก เพราะเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้
2. ทฤษฎีสถาน (Field Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ว่ามีพลังและทิศทาง สิ่งใดที่อยู่ในความสนใจและความต้องการของคนจะมีพลังเป็นบวก สิ่งทีนอกเหนือจากความสนใจจะมีพลังเป็นลบ ในขณะที่ขณะหนึ่ง ทุกคนจะมีโลกส่วนตัว (Life Space) ที่เป็นของตนเองซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ต่าง ๆ และยังมีสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา (Psychological Environment) ซึ่งได้แก่แรงขับ (Drive) แรงจูงใจ (Motivation) เป้าหมายหรือจุดหมายปลายทาง (Goal) รวมทั้งความสนใจ (Interest) ดังนั้นการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตนต้องการ ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรทำความเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้เรียนศึกษาและวิเคราะห์ผู้เรียนว่า เขามีแรงจูงใจและความต้องการอะไร และพยายามจัดสิ่งแวดล้อมเหมาะสมที่จะช่วยสนองความต้องการของเขา โดยจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและจิตวิทยาให้ดึงดูดความสนใจและสนอง

ความต้องการของผู้เรียนและครูควรสร้างแรงจูงใจและแรงขับให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เพียเจต์เชื่อว่าสติปัญญาของบุคคลทุกคนมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตามวัย 4 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensory Motor Period) เป็นขั้นพัฒนาการในวัย 0-2 ปี เด็กในวัยนี้มีความคิดตามการรับรู้และการกระทำ ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Period) เป็นพัฒนาการในวัย 2-7 ปี ในวัยนี้ความคิดของเด็กยังขึ้นกับการรับรู้และการกระทำเป็นส่วนใหญ่แต่เริ่มเรียนรู้สัญลักษณ์และการใช้เหตุผลได้บ้าง ขั้นที่ 3 ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในวัย 7-11 ปี เด็กในวัยนี้สามารถสร้างภาพในใจ คิดย้อนกลับ และเข้าใจความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ขั้นที่ 4 ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วง 11-15 ปี เด็กในวัยนี้สามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมและคิดตั้งสมมติฐานได้

นอกจากนี้ เพียเจต์ ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการทางสติปัญญาไว้ว่า บุคคลเกิดการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการทางสติปัญญาจากการซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) ข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไปเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสติปัญญาเดิมของตน เป็นเหตุให้โครงสร้างเดิมเปลี่ยนไป แต่หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ก็จะเกิดภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) ซึ่งบุคคลจะต้องใช้กระบวนการปรับสภาวะ (Accommodation) เข้าไปช่วย ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในขณะที่ยังไม่พร้อมเพราะอาจทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรู้ได้ โดยครูควรเริ่มสอนจากสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่าจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งทางธรรมชาติ กายภาพ และบุคคล รวมทั้งสื่อและเทคโนโลยีทั้งหลายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ซึมซับรับข้อมูลต่าง ๆ เข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของตน แต่ถ้าเกิดความขัดแย้งทางปัญญาซึ่งบุคคลจะต้องใช้กระบวนการปรับสภาวะ (Accommodation) ในการช่วยสร้างความหมายของข้อมูลใหม่และเก่าให้แก่ตนเอง ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับสภาวะให้เกิดภาวะสมดุล

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ (Bruner) บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) เขากล่าวว่ามนุษย์มีขั้นการเรียนรู้ 3 ขั้น คือ ขั้นการเรียนรู้จากภาพแทนของจริง (Enactive Stage) ขั้นการเรียนรู้จากของจริง (Iconic Stage) และขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และ

นามธรรม (Symbolic Stage) เขาเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery Learning) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด และเกิดความคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) ขึ้น โดยแรงงูใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนแล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะจะเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยครูสร้างแรงงูใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระเพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Theory of Meaningful Verbal Learning) เดวิด ออซูเบล (David Ausubel) อธิบายว่า การเรียนรู้ที่ดีคือการเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อนักเรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งเดิมที่มีอยู่ ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระอย่างมีความหมายด้วยการนำเสนอความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ล่วงหน้าก่อนการสอนสาระนั้น (Advance Organizer) เพื่อผู้เรียนจะได้ใช้ในการเชื่อมโยงกับสาระที่เรียนรู้

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) มาสโลว์ กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้น 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical Need) ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Need) ขั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (Belonging Need) ขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (Self Esteem) และขั้นความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Self Actualization) ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรสังเกตว่าผู้เรียนมีความต้องการพื้นฐานอยู่ในระดับใด และพยายามช่วยสนองความต้องการของเขาเพื่อช่วยให้เขาเกิดการเรียนรู้ได้ดี นอกจากนั้นการให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเองตามสภาพจริง

7. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส (Rogers) โรเจอร์ส อธิบายว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ บรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Atmosphere) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย ไม่น่ากลัว ทำให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ และใช้วิธีการสอนแบบชี้นำ (Non-directive) โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเองในการเรียนรู้เนื่องจากผู้เรียนมีศักยภาพและแรงงูใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่แล้ว

8. ทฤษฎีการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles) โนลส์ กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายในที่อยู่ในความควบคุมของบุคคลแต่ละคน ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีหากมีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ตนต้องการและด้วยวิธีการที่ตนพอใจ บุคคลแต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตนซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและควรได้รับเสรีภาพที่จะเลือกตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยจะต้องมีความรับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตน ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้ของตนและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสาระหรือเรื่องที่จะเรียนและวิธีการเรียนด้วยตนเอง โดยทำความเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิด โอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเองและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำของตน

9. ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย (Gagne) กานเยได้จัดชั้นการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และพุทธินิยม (Cognitivism) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน แล้วจัดประเภทของการเรียนรู้จากง่ายไปหายากไว้ 8 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 การเรียนรู้สัญญาณ (Signal Learning) ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของพาฟลอฟ ประเภทที่ 2 การเรียนรู้สิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimulus-response Learning) เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ประเภทที่ 3 การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงต่อเนื่อง (Chaining) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ประเภทที่ 4 การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงทางภาษา (Verbal Association) เป็นลักษณะการเรียนรู้เช่นเดียวกับประเภทที่ 3 แต่เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ประเภทที่ 5 การเรียนรู้ความแตกต่าง (Discrimination Learning) ประเภทที่ 6 การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning) ประเภทที่ 7 การเรียนรู้กฎ (Rule-Learning) และประเภทที่ 8 การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Solving) ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ 8 ประเภท โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน 9 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ

ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์

ขั้นที่ 3 กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงข้อมูล ความรู้เดิมที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ใหม่

ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่

ขั้นที่ 5 ให้แนวทางในการเรียนรู้

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนปฏิบัติลงมือทำ

ขั้นที่ 7 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

ขั้นที่ 8 ประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 9 ส่งเสริมความคงทน (Retention) ในการเรียนรู้ และการถ่ายโอน (Transfer) การเรียนรู้

10. ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) คลอสเมียร์ (Klausmeier) ได้อธิบาย การเรียนรู้ของมนุษย์โดยเปรียบเทียบการทำงานของคอมพิวเตอร์กับการทำงานของสมอง เขาอธิบายกระบวนการประมวลข้อมูลของสมองไว้ว่า เมื่อมนุษย์รับสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะสั้นหากบุคคลต้องการจะเก็บข้อมูลนั้นไว้ใช้ต่อไป ข้อมูลนั้นจะต้องเปลี่ยนรูปโดยการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาวซึ่งบุคคลนั้นจะสามารถเรียกข้อมูลดังกล่าวต่าง ๆ ออกมาใช้ได้ในภายหลังโดยการถอดรหัส (Decoding) กระบวนการดังกล่าวได้รับการบริหารควบคุมอีกชั้นหนึ่งด้วยกระบวนการรู้คิด (Meta-cognition) ซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจ ความตั้งใจ ความมุ่งมั่น รวมทั้งเทคนิคและกลวิธีต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการบริหารควบคุมความคิดของตนเอง ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรจัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ที่สอดคล้องตรงกับความสนใจของผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจและรับสิ่งนั้นไปเก็บบันทึกไว้ในความทรงจำระยะสั้น เพื่อใช้งานต่อไป โดยครูน่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนจดจำมาจัดเป็นหมวดหมู่ที่ง่ายแก่การจำ ถ้าผู้เรียนต้องการจดจำสาระหรือเรื่องใด ๆ ได้เป็นเวลานาน สาระนั้นต้องได้รับการเข้ารหัส (Encoding) ซึ่งสามารถทำได้โดยการท่องจำ การย้ำทวนหรือทบทวนบ่อย ๆ หรืออาจใช้กระบวนการขยายความคิด (Elaborative Operations Process) ซึ่งทำได้โดยการคิดเรียบเรียงผสมผสานขยายความและสัมพันธ์ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และครูควรฝึกให้ผู้เรียนสามารถบริหารควบคุมกระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการคิดของตนเองเนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

11. ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory Multiple Intelligences) การ์ดเนอร์ (Gardner) กล่าวว่า เขาว่าปัญญา (Intelligence) ของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและคณิตศาสตร์ดังที่เคยเชื่อกันมาแต่อดีต บุคคลแต่ละคนมีเขาปัญญาอยู่อย่างหลากหลายถึง 8 ด้านด้วยกัน แต่มีความสามารถในแต่ละด้านไม่เท่ากัน ความสามารถที่ผสมผสานกันออกมา ทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน หากบุคคลได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมจะสามารถพัฒนาความสามารถที่ตนมีอยู่ให้เต็มศักยภาพได้ เขาว่าปัญญา 8 ประการดังกล่าว ได้แก่ เขาปัญญา ด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical-mathematical Intelligence) ด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) ด้านดนตรี (Musical Intelligence) ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily-kinesthetic Intelligence) ด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) ด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

และด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) เซาว์ปัญญาแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกจากกันแต่จะทำงานในลักษณะผสมผสานกันไป เซาว์ปัญญาทุกด้านได้รับการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมอันได้แก่วัฒนธรรมและการศึกษา

การ์คเนอร์ อธิบายว่า เซาว์ปัญญาของบุคคลจะแสดงออกทางความสามารถ 3 ประการคือ ประการที่ 1 ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติและตามบริบททางวัฒนธรรมของบุคคลนั้น ประการที่ 2 ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพและสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม และประการที่ 3 ความสามารถในการแสวงหา หรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้ ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเซาว์ปัญญาหลาย ๆ ด้าน (Whole Brain Activities) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน และพัฒนาความสามารถเฉพาะตนให้เต็มศักยภาพ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับเซาว์ปัญญาในแต่ละด้านของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเซาว์ปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตน ภาควิชาในเอกลักษณ์ของตนและเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และครูควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกด้านให้สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงของการใช้ความสามารถตามปกติในด้านที่จัดนั้น

12. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ทฤษฎีการสร้างความรู้มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวิกตอร์สกี (Vygotsky) ซึ่งอธิบายว่าโครงสร้างทางสติปัญญา (Schema) ของบุคคลมีการพัฒนาผ่านทางกระบวนการดูดซึมหรือการซึมซับ (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) เพื่อให้บุคคลอยู่ในสภาวะสมดุล (Equilibrium) ซึ่งเพียเจต์เชื่อว่าคนทุกคนจะมีพัฒนาการตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคม ส่วน วิกตอร์สกีให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมสังคมและภาษามากขึ้น

นักทฤษฎีกลุ่มการสร้างความรู้มีความเห็นว่าแม้โลกนี้จะมียุ่จริงแต่ความหมายของสิ่งต่าง ๆ มิได้มียุ่ในตัวของมันเอง สิ่งต่าง ๆ มีความหมายมากขึ้นมาจากการคิดของคนที่ได้รับรู้สิ่งนั้น ๆ ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ในโลกจึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือเป็นจริงที่สุดแต่ขึ้นอยู่กับทำให้ความหมายของคนในโลก ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลในการแปลความหมายและสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ต่าง ๆ และถือว่าสมองเป็นเครื่องมือสำคัญ

ที่บุคคลใช้แปลความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลกนี้ซึ่งการแปลความหมายของแต่ละบุคคลจะขึ้นกับการรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อความต้องการ ความสนใจ และภูมิหลังของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างความหมายของข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องเฉพาะคนที่บุคคลจะต้องใช้กระบวนการทางสติปัญญาในการจัดกระทำ (Acting on) มิใช่เป็นเพียงการรับ (Taking in) ข้อมูลเท่านั้น ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างตื่นตัว (Active) กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีไ้ใช้เพียงการรับข้อมูลความรู้เท่านั้นแต่จะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และสร้างความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (Sociomoral) ให้เกิดขึ้นเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้ การร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและบุคคลอื่นจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขวางขึ้น ซึ่งครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเรียนรู้ จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ให้คำปรึกษาแนะนำทั้งทางด้านวิชาการและด้านสังคมให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา และประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะที่เป็นอิสระจากเป้าหมาย (Goal-free Evaluation) กล่าวคือ เป็นการประเมินตามจุดมุ่งหมายของผู้เรียนแต่ละคนและการวัดผลควรใช้วิธีการที่หลากหลายโดยอาศัยบริบทจริง เนื่องจากการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ขึ้นกับความสนใจและการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำตนเอง และควบคุมตนเองในการเรียนรู้

13. ทฤษฎีการสร้างความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ทฤษฎีนี้ใช้แนวคิดพื้นฐานเดียวกันกับทฤษฎีการสร้างความรู้ แต่เพ็พอร์ท (Papert) มีความคิดต่อเนื่องจาก หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้และนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานขึ้นโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะช่วยให้ความคิดนั้นเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาในโลกหมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเอง ความรู้ที่สร้างขึ้นจะมีความหมายอยู่คงทนและไม่ลืมนอกจากนั้นผู้เรียนจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้และความรู้ที่สร้างขึ้นจะเป็นรากฐานที่มั่นคงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสาระการเรียนรู้และผลงานต่าง ๆ ขึ้นด้วยตนเองโดยครูจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน และครูควรส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างความรู้ โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพราะสื่อเหล่านั้นมีศักยภาพสูงในการพัฒนากระบวนการสร้างความรู้ของ

ผู้เรียน หากไม่มีสื่อดังกล่าว การใช้สื่อธรรมชาติและวัสดุทางศิลปะ เช่น กระดาษ ดินเหนียว ไม้ พลาสติก โลหะ และของเหลือใช้ต่าง ๆ ก็สามารถนำมาใช้เป็นวัสดุในการสร้างความรู้ได้เช่นกัน นอกจากนี้ครูควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ บรรยากาศ ที่เป็นมิตรอบอุ่น ปลอดภัย สบายใจและบรรยากาศที่มีทางเลือกหลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการคิด การทำและการเรียนรู้ต่อไป

14. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative Learning) สลาบิน (Slavin)

เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และ รอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) กล่าวว่าในกระบวนการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักถูกละเลยหรือมองข้ามไป โดยปกติปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแข่งขันกัน ลักษณะต่างคนต่างเรียน และลักษณะร่วมมือกัน พวกเขาเน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ ประการที่ 1 มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependence) ประการที่ 2 มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-face-promotive Interaction) ประการที่ 3 สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (Individual Accountability) ประการที่ 4 มีการใช้ทักษะการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่ม (Interpersonal and Small-group Skills) และประการที่ 5 มีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

หากผู้เรียนได้ร่วมมือกันในลักษณะดังกล่าว จะเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เนื่องจากการร่วมมือกันช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย มีแรงจูงใจภายใน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนั้น ผู้เรียนยังมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันดีขึ้น และมีสุขภาพจิตดีขึ้นด้วย ดังนั้นกระบวนการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการเรียนรู้โดยครูพยายามจัดกลุ่มการเรียนรู้ให้มีองค์ประกอบครบทั้ง 5 ประการ มีเทคนิคและขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยครูกำหนดจุดมุ่งหมาย ขนาด องค์ประกอบ และบทบาทของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ขั้นที่ 2 เตรียมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูชี้แจงให้กลุ่มเข้าใจเกี่ยวกับงาน ขั้นตอนการทำงาน เกณฑ์การประเมินผลงาน ความสำคัญ และวิธีการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกัน ระบบการให้รางวัลหรือประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับ และระบบการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ขั้นที่ 3 การดูแล กำกับ และการให้ความช่วยเหลือกลุ่ม โดยครูควรดูแลให้สมาชิกในกลุ่มมีการปรึกษากันอย่างใกล้ชิด สังเกตการณ์การทำงานและพฤติกรรมของสมาชิก ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของกลุ่ม และขั้นที่ 4 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งทางด้านปริมาณและด้านคุณภาพโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ข้างต้นผู้วิจัยได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และสร้างชุดการจัดการเรียนรู้โดยการนำหลักการแนวความคิดมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เกสตัลท์ โดยให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่างงานเขียนก่อนที่ผู้เรียนจะฝึกเขียน ใช้ทฤษฎีภาคสนามในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียร์เจต์ โดยคำนึงถึงความสามารถในการคิดของผู้เรียน และเริ่มสอนจากสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคยก่อน แล้วเสนอสิ่งใหม่ ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ โดยวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ของตนเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ เดวิด ออซูเบล โดยจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งเดิมที่มีอยู่ และให้เรียนรู้ความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้ทฤษฎีของมาสโลว์ โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอเจอร์ส และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือของสลาวิน โดยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยไม่น่ากลัวและใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำตนเอง โดยเรียนรู้ร่วมกันกับคนอื่นในกลุ่ม โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างร่วมมือกัน ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของโนลต์ โดยให้ผู้เรียนมีอิสระเรียนในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยวิธีการที่ตนพอใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง และยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำของตน ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย โดยจัดการเรียนรู้จากง่ายไปยาก และนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของกานเยมาประยุกต์ใช้ ใช้ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูลของคลอสเมียร์ โดยให้ผู้เรียนจดจำความรู้ได้นานด้วยการฝึกกิจกรรมซ้ำ ทบทวนการเรียนรู้หลายๆ ครั้ง ใช้ทฤษฎีปัญหาของกาตเนอร์และทฤษฎีการสร้างสรรคจินงาน โดยให้ผู้เรียนมีเชาว์ปัญญาทางภาษาเป็นหลัก และฝึกให้มีเชาว์ปัญญาด้านอื่น ๆ เสริมเข้ามาเช่น ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ด้านการเข้าใจตนเอง และเข้าใจธรรมชาติ โดยให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนของตน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางภาษา เนื่องจากภาษามีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนามนุษย์โดยใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทางสติปัญญาและการพัฒนาทางสังคม ดังนั้นการเรียนรู้ทางภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ซึ่ง ชัยพร วิชชาวุธ (2525 อ้างถึงใน นลินี บำเรอราช, 2546) ได้กล่าวโดยสรุปว่า

การเรียนรู้ภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนมาก ต้องใช้ความสามารถอย่างสูง ที่จะเข้าใจ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร โดยผู้ใช้ภาษาต้องเข้าใจสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร โดยต้องเข้าใจ ความหมายของสัญลักษณ์ในภาษานั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้ภาษาเขียน ต้องเรียนรู้ระบบ ตัวอักษร ระบบคำ ระบบประโยค ความหมาย ไวยากรณ์ และความรู้เชิงการใช้ภาษาเขียน เช่น รูปแบบของงานเขียนประเภทต่าง ๆ การเรียนรู้ภาษามีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปอาศัยการเห็น แบบอย่าง มีการเลียนแบบ มีการใช้แนวเทียบที่มีกฎเกณฑ์ ทำนองเดียวกัน และมีความคิดคัดแปลง สร้างสรรค์ เพื่อใช้ภาษาได้ตามความคิด กระบวนการเรียนรู้ภาษาประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ การทำความเข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษาด้วยการสังเกต แบบอย่างการใช้ภาษาของผู้ใหญ่หรือผู้รู้ แล้วสร้างความคิดรวบยอดด้วยการลองเลียนแบบ ใช้ตามอย่างผู้ใหญ่จนแน่ใจว่าถูกต้อง แล้วจึง ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจนั้นเป็นภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ รวมทั้งพัฒนาความสามารถความรู้ ความเข้าใจทางภาษาของตนให้สูงขึ้น

การจัดการเรียนการสอนภาษาผู้สอนต้องเข้าใจในธรรมชาติของภาษาและธรรมชาติของการใช้ภาษา ต้องมีตัวอย่างการใช้ภาษาที่ถูกต้องให้ผู้เรียนเห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อการเลียนแบบและ ต้องเอาใจใส่ในความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียนรู้ภาษา เขียน มีการแนะนำภาษาเขียนที่ดี จากหนังสือต่าง ๆ ให้นักเรียนสังเกตวิธีใช้คำ การเรียงคำใน ประโยคและความหมายที่เกิดนั้นจากการใช้ถ้อยคำ และประโยคที่ได้จากการสังเกตนั้น ครูต้อง จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้ความคิดและใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ จึงจะทำให้ ผู้เรียนมีพัฒนาการการใช้ภาษาเขียนได้สูงขึ้น

แนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 6 - 18) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการ เรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะดี เก่ง และมีสุข สรุปแนวการจัดการกระบวนการ เรียนรู้ที่ เสริมสร้างคุณลักษณะดี เก่ง และมีสุข มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เพื่อให้เห็นภาพของสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ทั้งหมดและ เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบาย รายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งอาจวิเคราะห์โดยใช้หลักการของแผนที่ความคิด (Mind Mapping)
2. วิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้ นำเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้มาวิเคราะห์ ต่อเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์โดยตั้งประเด็นที่ต้องการเรียนรู้

แล้วอภิปรายให้เหตุผลร่วมกันเพื่อช่วยให้ความคิดขยายประเด็นได้มากขึ้น เมื่อได้ความคิดแล้วทำการพิจารณาแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ผู้เรียนรู้แล้ว ส่วนที่ผู้เรียนอยากรู้ และส่วนที่ผู้เรียนควรรู้ แล้วนำส่วนที่ผู้เรียนอยากรู้และส่วนที่ผู้เรียนควรรู้มาวางแผนการจัดกิจกรรม

3. กำหนดสาระสำคัญ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และการวิเคราะห์ประเด็นการเรียนรู้มาเขียนสรุปเป็นประเด็นหลัก ประเด็นรอง และเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้

4. กำหนดศักยภาพที่ต้องการพัฒนา โดยการกำหนดผลการเรียนรู้หรือพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่

4.1 เป็นคนดี คือ มีความรับผิดชอบในงานที่ทำ มีความสนใจใฝ่รู้ มีความซื่อสัตย์ ขยัน ตรงต่อเวลา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น และทำตามข้อตกลง

4.2 เป็นคนเก่ง คือ สามารถหาข้อมูลและรวบรวมข้อมูล สามารถวางแผนการทำงาน และทำงานได้ตามขั้นตอน ตลอดจนสรุปผลงานได้

4.3 เป็นคนมีความสุข คือ มีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและมีความสุขจากการร่วมกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้

5. วางแผนการจัดกิจกรรม มีหลายรูปแบบดังนี้

5.1 วางแผนการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ โดยบูรณาการกับวิชาอื่น

5.2 วางแผนการจัดกิจกรรมตามแนววัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) เป็นการวางแผนและลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน 8 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.2.1 การบูรณาการประสบการณ์ให้เข้ากับตนเอง เป็นช่วงที่นักเรียนใช้ประสบการณ์อย่างเป็นรูปธรรมไปสู่การสังเกตอย่างไตร่ตรอง มี 2 ขั้นตอน คือ

5.2.1.1 ขั้นให้ผู้เรียนแต่ละคนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่สิ่งที่เรียนมีความหมายโดยตรงกับตัวเอง โดยให้ผู้เรียนสัมผัส เกิดความรู้สึก ได้ซักถาม หรือได้ปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้

5.2.1.2 ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ เป็นขั้นที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ อยากรู้ โดยผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ต่อจากขั้นที่ 1 อภิปรายและอธิบายให้เหตุผล เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขารู้

5.2.2 การสร้างความคิดรวบยอด เป็นการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างไตร่ตรองมาสู่การสร้างความคิดรวบยอด มี 2 ขั้นตอน คือ

5.2.2.1 ขั้นปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด เป็นขั้นที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และไตร่ตรองความรู้ที่ได้รับให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นจนสามารถเรียนรู้ในขั้นต่อไป

5.2.2.2 ขั้นพัฒนาความคิดด้วยข้อมูล เป็นขั้นของการให้ข้อมูลรายละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจจนสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนรู้ได้

5.2.3 การปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะและการสร้างชิ้นงาน เป็นการเคลื่อนไหวจากการสร้างความคิดรวบยอดมาสู่การลงมือกระทำหรือทดลองตามความคิดของผู้เรียน มี 2 ขั้นตอน คือ

5.2.3.1 ขั้นทำตามแนวคิดที่กำหนด ขั้นนี้ผู้เรียนจะทำตามใบงาน หรือคู่มือ หรือแบบฝึกหัด หรือทำตามขั้นตอนที่กำหนด

5.2.3.2 ขั้นสร้างชิ้นงานตามความถนัดหรือความสนใจ เป็นขั้นตอนของการบูรณาการและสร้างสรรค์อย่างแท้จริง โดยผู้เรียนมีโอกาสแสดงความสนใจ ความถนัด ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ความซาบซึ้ง และจินตนาการของตนเองออกมาเป็นรูปธรรมในรูปแบบต่าง ๆ

5.2.4 การชื่นชมผลงานและการประยุกต์สู่นาคต เป็นผลงานที่เกิดจากการลงมือกระทำด้วยตนเองจนสำเร็จ นำไปสู่การรับรู้และมีความรู้สึกที่ดีของผู้เรียน มี 2 ขั้นตอน คือ

5.2.4.1 ขั้นการวิเคราะห์ผลดีและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ชื่นชมกับผลงานของตนเอง หรือสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปสู่กิจกรรมอื่น หรือให้ผู้เรียนนำผลงานของตนเองเสนอในกลุ่มย่อยให้เพื่อนวิพากษ์วิจารณ์

5.2.4.2 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับผู้อื่น เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการค้นคว้า หรือการลงมือกระทำร่วมกับผู้อื่นอื่น ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2543, หน้า 3 - 21) ให้ความหมาย นำเสนอรูปแบบ และขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับผู้เรียน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด จุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล

2. ระดับห้องเรียน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเองและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมี

ความสุข มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้วางแผนกำหนดขั้นตอนทั้งเนื้อหาและวิธีการให้แก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งช่วยชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3. ระดับโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน

สำหรับรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นมีหลักการและแนวคิดที่ได้มาจากการประสานแนวคิดหลักที่เป็นพื้นฐานของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด 5 แนวคิด คือ การสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) กระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning) ความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness) การเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) และการถ่ายโอนความรู้ (Transfer of Learning) โดยใช้รูปแบบของ โมเดล ชิปปา (CIPPA Model) มีรายละเอียดดังนี้

C มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้ด้วยตนเองนี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกายภาพ

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน ขึ้นอยู่กับลักษณะของสาระและกิจกรรมที่จัด

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามรูปแบบของ โมเดล ชิปปา (CIPPA Model) มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำ สำรวจความต้องการ เป็นการดำเนินการสำรวจความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียน ผู้สอนอาจจัดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อนำไปสู่การค้นหาและเลือกหัวข้อที่ตนสนใจ หรือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนสนใจเข้ากับสาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ ด้วยวิธีการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ พูดคุย และสำรวจพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ดังนั้นในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครูจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนด้วย

2. ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมการเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในการเตรียมการเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้นั้น ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าใจว่าหลักสูตรต้องการอะไร มีจุดประสงค์อย่างไร และทำไมต้องการอย่างนั้น สำหรับนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่อไป ในส่วนของ การวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นควรจัดให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันและบูรณาการในแต่ละสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดด้วย

3. ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นย่อยๆ คือ

- 3.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ใช้ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นหรือท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย โดยผู้สอนจะต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นอย่างดี เป็นกลายามิตรที่คอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ใช้ความถนัด ความสนใจ และลีลาการเรียนรู้ ในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลและส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มใจและกระตือรือร้น

3.2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตโดยใช้สื่อที่หลากหลายในลักษณะขององค์รวมที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงการใช้สมองทุกส่วนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน สรุปความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้

3.3 ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลงาน องค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้สังเกตแล้วให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยให้เกิดความชัดเจนขององค์ความรู้ที่ได้รับ ซึ่งเป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ต่อไป

4. ขั้นประเมินผล การประเมินผลความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยประเมินเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการทดสอบเพื่อค้นพบศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน เพื่อพัฒนาและตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการสอนของครู โดยจะต้องวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในด้านการกระบวนการ ผลงาน ด้านความรู้ ความรู้ลึก และทักษะการแสดงออก มีการประเมินตามสภาพจริงจากการวัดการปฏิบัติ จากแฟ้มสะสมผลงาน ทั้งในระหว่างการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลสรุปรวม

5. ขั้นสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนการตกผลึกของกระบวนการเรียนรู้รายบุคคล ซึ่งเกิดมาจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม มองอย่างเชื่อมโยง หยังรู้ ค้นพบความสามารถ จุดเด่นและจุดด้อยของตนเองหลังจากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และการแสดงออกตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งพิจารณาได้จากการหาข้อสรุปจากบทเรียนที่ผู้สอนชี้แนะเพิ่มเติม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนความคิด การแสดงผลงาน การแสดงออกในลักษณะละคร การจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อค้นพบ การปรับปรุงตนเองของผู้เรียน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การเข้ากับผู้อื่นได้ การเข้าใจผู้อื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และการดำรงชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดหลักการของการจัดกระบวนการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ให้เหมาะสม สนองความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน พัฒนาทักษะ

ฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อมกัน มุ่งให้เกิดความสมบูรณ์ในการจัดทำชุดการจัดการเรียนรู้เพื่อ
ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

พัฒนาการของเด็กวัยมัธยมศึกษาหรือวัยรุ่น (อายุ 12 - 18 ปี)

การจัดการเรียนการสอน ครูควรจะศึกษาพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละวัย เพื่อจะได้
ทราบรายละเอียดพฤติกรรมการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และนำไปจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนได้อย่างเหมาะสม

สุรางค์ โค้วตระกูล (2552, หน้า 86 - 93) ได้สรุปพัฒนาการของเด็กวัยมัธยมศึกษาหรือ
วัยรุ่นที่มีอายุอยู่ระหว่าง 12 - 18 ปี ไว้ดังนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย การพัฒนาทางร่างกายของเด็กวัยนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้
ให้เด็กวัยรุ่นเองตระหนักในการเปลี่ยนแปลง และมีความวิตกกังวล ฉะนั้น ทั้งผู้ปกครองและครูควร
จะเตรียมเด็กได้เข้าสู่วัยรุ่นอย่างราบรื่น โดยการอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของร่างกาย
โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างบุคคล และให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการออกกำลัง
กาย การรับประทานอาหาร อัดมโนทัศน์ขึ้นอยู่กับการรับรู้ตัวเองว่าเป็นคนสวยหรือไม่สวย
มีรูปร่างดีหรือไม่ดี พัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยนี้มีดังต่อไปนี้

1.1 วัยรุ่นจะเริ่มคันมีการเจริญเติบโตทางร่างกาย มีการเปลี่ยนแปลงทางความสูง
และน้ำหนักอย่างรวดเร็วมาก (Growth Spurt) การเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลแตกต่างกันระหว่างเพศ
เด็กหญิงจะเริ่มเมื่ออายุระหว่าง 8.5 - 10.5 หรืออายุเฉลี่ยประมาณ 11 ปี ซึ่งเร็วกว่าเด็กชายประมาณ
2 ปี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเด็กชายจะเริ่มราว ๆ อายุ 10- 16 ปี หรืออายุเฉลี่ยประมาณ
13 ปี

1.2 การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ ก็จะเริ่มในวัยแรกรุ่น (Puberty) เนื่องจาก
ฮอร์โมนเกี่ยวกับการเจริญเติบโตที่ต่อมพิทูอิทารี (Pituitary Gland) หรือต่อมใต้สมอง ได้สร้าง
ขึ้นเด็กหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงของรังไข่ และมีการตกไข่ (Ovulation) และการเพิ่มฮอร์โมนที่
เรียกว่า เอสโตรเจนส์ (Estrogens) ในสายเลือด สำหรับเด็กชายจะมีการเพิ่มขนาดของอวัยวะ
สืบพันธุ์ และมีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์ และเพิ่มฮอร์โมนของผู้ชายที่เรียกว่าแอนโดรเจนส์
(Androgens)

1.3 การเปลี่ยนแปลงทุติยภูมิทางเพศ (Secondary Sex Characteristics) จะปรากฏเป็น
ระยะการแตกเนื้อหนุ่มสาว เด็กหญิงจะเพิ่มขนาดของหน้าอก สะโพก มีรูปร่างอวบขึ้น และมีเอว
เด็กชายไหล่กว้างขึ้น มีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง การเปลี่ยนแปลงเสียงจะเห็นได้ชัดในเด็กชาย คือ เสียง
ห้าวและแปร่ง นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผิวหนัง โดยเฉพาะหน้าเด็กหญิงวัยรุ่น

บางคนจะมีผิวเข้มหน้า ค้างมีคำกล่าวว่า มีผิวสาว เด็กชายบางคนก็จะมีผิวเหมือนกัน ทั้งเด็กชายและหญิงจะมีขนขึ้นตามร่างกาย แขนขา และรอบอวัยวะสืบพันธุ์ และหน้าเป็นต้น

1.4 อัตราการเจริญเติบโตของส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อาจเกิดขึ้นไม่พร้อมกันหรือเวลาเดียวกัน ตัวอย่างเช่น เด็กบางคนจะมีการเปลี่ยนแปลงขนาดของเท้า ทั้งยาวและใหญ่ขึ้น แต่ส่วนอื่นของร่างกายยังไม่เปลี่ยนแปลง บางคนจะรู้สึกว่ายาว ขา ยาวขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ไหล่ยังคงเดิม เด็กวัยรุ่นมักจะมีความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และมักจะรู้สึกตัวอยู่เสมอว่าร่างกายของตนกำลังเปลี่ยนแปลง และคิดว่าคนอื่นจะคิดอย่างไรเกี่ยวกับรูปร่างของตน เด็กวัยรุ่นบางคนไม่มีความพอใจเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของตน เช่น อยากจะเตี้ยลงหรืออยากสูงขึ้น

1.5 เด็กหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างรวดเร็วสุดขั้วราว ๆ 12 ปี ส่วนเด็กชายจะมีระยะสุดขั้วของการเจริญเติบโตราว ๆ 14 ปี หลังจากนั้นการเจริญเติบโตจะเริ่มช้าลง แต่ทั้งชายหญิงจะยังคงเจริญเติบโตต่อไป ทั้งทางด้านความสูงและน้ำหนัก เด็กชายส่วนมากจะหยุดการเจริญเติบโตราว ๆ อายุ 21 ปี แต่บางคนก็ยังคงเปลี่ยนแปลง โตได้ไม่หยุดจนถึงอายุ 25 ปี สำหรับเด็กหญิงจะหยุดการเจริญเติบโตเมื่ออายุราว ๆ 17 ปี แต่บางคนก็ยังคงจะเจริญเติบโตไปจนถึงอายุ 21 ปี อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในการเจริญเติบโตทั้งอายุและเวลาก็มีมาก อัตราการเจริญเติบโตมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กในวัยนี้ เด็กหญิงที่มีร่างกายเจริญเติบโตช้าตอนวัยรุ่น จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวกลับเป็นผลกำไร ส่วนเด็กชายถ้าร่างกายเจริญเติบโตช้าจะมีปัญหาในการปรับตัว และมักจะเข้ากับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันไม่ได้ มักจะรู้สึกว่าตนมีปมด้อย และมีพฤติกรรมที่ต้องการเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น ส่วนเด็กชายที่มีความเจริญเติบโตเร็วกว่าเพื่อน ๆ จะเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดี เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง และมักจะเป็นผู้นำมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีพฤติกรรมเป็นผู้ใหญ่ เด็กหญิงที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายเร็วกว่าเพื่อน ๆ และอยู่ชั้นต่ำกว่าชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จะเป็นผู้ที่มิมีปัญหาในการปรับตัว แต่ถ้าเด็กหญิงที่มีการเจริญเติบโตเร็วแต่เรียนชั้นสูง คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เด็กจะไม่มีปัญหาในการปรับตัว ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตและบุคลิกภาพของเด็กหญิง จะต้องพิจารณาถึงระดับการศึกษาควบคู่ไปด้วย

2. พัฒนาการทางเชาว์ปัญญา เพียร์เจต์ ให้ชื่อขั้นพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นหรือวัยรุ่นมัธยมศึกษาว่า ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operations) แต่พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยรุ่นบางคนยังอยู่ระหว่าง ปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operations) และ ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operations) แต่ในที่สุดก็จะถึงขั้น ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operations) ซึ่งเด็กจะสามารถคิดได้แบบผู้ใหญ่ เด็กวัยรุ่นสามารถที่จะคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ เด็กวัยนี้จึงมีความสนใจในปรัชญาชีวิต ศาสนา สามารถที่จะใช้เหตุผลเป็นหลักใน

การตัดสินใจสามารถคิดเหตุผลได้ทั้งอนุमानและอุปมาน และจะมีหลักการ เหตุผลของตนเองเกี่ยวกับความยุติธรรม ความเสมอภาค และมนุษยธรรม การสอนเด็กวัยรุ่นควรจะทำให้เขาเข้าใจคิดเป็นต้นว่า การแก้ปัญหาโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ การสอนความคิดรวบยอดที่มีความหมายกว้าง และบอกคุณลักษณะที่สำคัญที่เน้นหลักทั่ว ๆ ไป

3. พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม อารมณ์ของเด็กวัยรุ่น ค่อนข้างจะรุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่าย ความเครียดของอารมณ์เด็กวัยรุ่นบางครั้งจะเนื่องมาจากการปรับตัวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความไม่ชอบ หรือไม่พอใจการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางร่างกาย ถ้าเด็กวัยรุ่นมีวุฒิภาวะเกี่ยวกับพัฒนาการทางกายเร็ว ก็จะช่วยพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมให้เร็วขึ้นด้วย เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ค่อนข้างจะเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางเหมือนวัยอนุบาล แต่แตกต่างกันโดยที่วัยอนุบาลไม่ได้คำนึงว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร ส่วนวัยรุ่นมักจะเป็นห่วงว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร โดยเฉพาะเพื่อนร่วมวัย เด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวมักมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตคือ มักจะมีความรู้สึกซึมเศร้า (Depression) วัยรุ่นหญิงจะมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกซึมเศร้ามากกว่าวัยรุ่นชาย ความรู้สึกซึมเศร้าอาจจะเป็นเหตุให้เด็กวัยรุ่นมีปัญหาทางความประพฤติ เช่น ทดลองยาเสพติด และถ้ารุนแรงก็อาจจะถึงกับพยายามฆ่าตัวเอง

การจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นควรนำหลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย ไปประยุกต์ใช้ในการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบรรยากาศในการเรียนให้เหมาะสมกับวัย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการ ตามความสามารถ ศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน และจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนมากขึ้น

ชุดการจัดการเรียนรู้ (Instructional Package)

ชุดการจัดการเรียนรู้เป็นเป็นคำที่กำหนดขึ้นให้สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกันกับ ชุดการสอน ในที่นี้จะใช้คำว่า ชุดการจัดการเรียนรู้แทนชุดการสอนโดยผู้วิจัยใช้แนวคิด สาระสำคัญ เกี่ยวกับความหมาย การผลิตชุด องค์ประกอบของชุด ประโยชน์ การสร้างชุด ฯลฯ ตามแนวเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนของนักการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาไว้

ความหมายของชุดการจัดการเรียนรู้ ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้จัดเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีการใช้กันแพร่หลาย ชุดการจัดการเรียนรู้ได้ชื่อว่าเป็นสื่ออเนกประสงค์ประเภทหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ผลดี

มีผู้ได้ให้ความหมายของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ไว้หลายความหมายซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมและแยกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ให้ความหมายในรูปแบบของวิธีการจัดการหรือวางแผนการสอน ดังนี้ มลิวัลย์ สารคง (2532, หน้า 12) ได้สรุปว่า ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้สื่อหลายชนิดเรียกว่าสื่อประสม (Multi-Media) ซึ่งมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับวิชา เรื่อง วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ มงคล มาเวียง (2530, หน้า 21-22) ได้สรุปว่าชุดการสอนหรือ ชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการสอนโดยใช้สื่อการสอนหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งสื่อแต่ละอย่างจะสัมพันธ์และส่งเสริมกันและกัน สื่อการสอนเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อประสม ที่ได้จากกระบวนการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และวาสนา ขาวหา (2522, หน้า 32) ที่ให้ความหมายว่าชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่าง ๆ ร่วมกัน หรือการใช้สื่อประสม เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยจัดไว้เป็นชุดในลักษณะของหรือกล่อง และ กู๊ด (Good, 1945, p. 306) ให้ความหมายไว้ว่าชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง โปรแกรมการสอนทุกอย่างที่จัดไว้โดยเฉพาะ มีวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการเรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนไว้อย่างชัดเจน ชุดการสอนนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษา และฝึกฝนด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเท่านั้น

กลุ่มที่ 2 ให้ความหมายในรูปแบบของระบบการผลิตและการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาจัดระบบ ดังนี้ วารินทร์ รัศมีพรหม (2532, หน้า 117) ได้ให้ความหมายชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ หรือชุดสื่อประสมว่า หมายถึง การรวมเอาวัสดุเพื่อการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยสื่อมากกว่าหนึ่งชนิดขึ้นไป มาจัดระบบไว้อย่างเกี่ยวเนื่องกันในการสอนเนื้อหาวิชาเพียงเรื่องเดียว ชุดสื่อประสมอาจประกอบด้วยสไลด์ เทปเสียง ภาพนิ่ง เอกสารคำอธิบาย แผ่นโปร่งใส ภาพยนตร์ แผนภูมิ จุลสาร สิ่งจำลอง และวัสดุอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 184) ให้ความหมายไว้ว่าชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ระบบการผลิตและการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งใช้สร้างความสนใจขณะที่อีกสื่อหนึ่งใช้อธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาและอีกอย่างหนึ่งก่อให้เกิดความสนใจ

กลุ่มที่ 3 ให้ความหมายในรูปของชุดสื่อประสม ชุดวัสดุอุปกรณ์ หรือชุดประสบการณ์ ดังนี้ บราวน์ (Brown, 1973, p. 338) ให้นิยามว่า ชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้น เพื่อช่วยเหลือครูให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในกล่องประกอบด้วย สิ่งของหลาย ๆ อย่าง เช่น ภาพโปสเตอร์ ฟิล์มสตริป ภาพเหมือน โปสเตอร์ สไลด์ และแผนภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับ กอร์ดอน (Gordon, 1973, p. 10) ที่ให้ความหมายว่า ชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ ความมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล และฮุสตัน (Houston, 1972, pp. 10 - 15) ที่ให้ความหมายไว้ว่า ชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ชุดของประสบการณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายเฉพาะ ชุดการจัดการเรียนรู้อาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

จากความหมายของชุดการจัดการเรียนรู้ หรือชุดการสอนทั้ง 3 กลุ่ม สรุปได้ว่า ชุดการจัดการเรียนรู้ หมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่ง ที่ผู้สอนได้นำสื่อหลาย ๆ ชนิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมการเรียน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยชุดการสอนนี้ประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดการสอน เนื้อหา กิจกรรม คำถาม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น วิดีทัศน์ เทปเพลง เอกสารประกอบการสอน และบัตรคุณธรรมจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับชุดการจัดการเรียนรู้ ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ จัดเป็นนวัตกรรมที่มีบทบาทต่อการเรียนการสอนทุกระดับ ในปัจจุบันและในอนาคต เพราะเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากแนวความคิดทางการศึกษาที่จะช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ แนวความคิดที่นำมาสู่การผลิตชุดการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สีนสกุล (2521, หน้า 191) มีดังนี้

แนวคิดที่ 1 เป็นแนวคิดตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำความคิดนั้นมาจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการจัดการสอนรายบุคคลหรือ การศึกษาตามเอกัตภาพ

แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดที่พยายามจะเปลี่ยนการเรียนการสอนจากแผนเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางของแหล่งความรู้ มาเป็นแบบการจัดประสบการณ์และสื่อประสมที่ตรงตามเนื้อหาวิชา ในรูปแบบของชุดการสอน โดยให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากชุดการสอน โดยมีครูเป็นเพียงผู้แนะนำหรือช่วยเหลือเท่านั้น

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวคิดที่พยายามจะจัดระบบการผลิตและการใช้สื่อการสอนให้เป็นในรูปแบบของสื่อประสมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนจากการใช้สื่อเพื่อช่วยครูสอนมาเป็นการช่วยนักเรียนเรียน

แนวคิดที่ 4 เป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ที่พยายามจะสร้างปฏิริยาสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อมโดยนำสื่อการสอนและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ในรูปชุดการสอน

แนวคิดที่ 5 เป็นแนวคิดที่ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ มาจัดสภาพการเรียนการสอนโดยการเปิดโอกาสให้นักเรียน กระทำดังต่อไปนี้

1. ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. มีทางทราบว่ากระตุ้นใจหรือการทำงานของสมองหรือคิดได้ทันที
3. มีการส่งเสริมแรงบวกที่ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูกอันจะทำให้การกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต
4. ได้ค่อยเรียนรู้ไปทีละขั้นตอน ตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียนโดยไม่ต้องมีใครบังคับ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตามนี้ยังคงกล่าวข้างต้นจะต้องมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดหมาย โดยการจัดการสอนแบบโปรแกรมในรูปของกระบวนการและใช้ชุดการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญ

ส่วนการผลิตชุดการจัดการเรียนรู้ นั้น สุนันท์ สังข์อ่อน (2526, หน้า 134) ได้เสนอแนวคิดสำหรับนักการศึกษาในการผลิตชุดการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

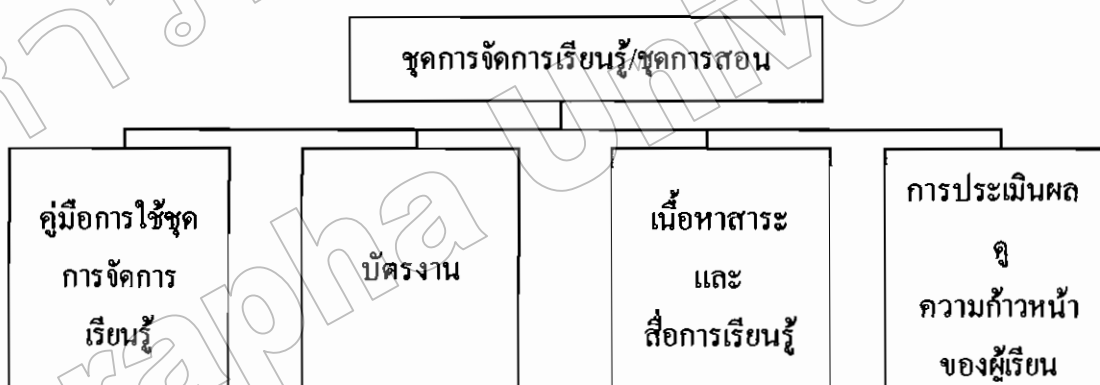
1. สนองตามความแตกต่างกันของนักเรียนในทุกด้าน การที่จะสอนนักเรียนด้วยวิธีการแบบเดิมจึงไม่อาจสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ไม่ใช่เน้นที่ครูเป็นศูนย์กลาง
3. มีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์สื่อการสอนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ
4. ปฏิริยาสัมพันธ์ (Interaction) ของครูและนักเรียนต่างไปจากเดิมครูทำหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ
5. กระบวนการเรียนการสอนยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาสนับสนุน เช่น การใช้แรงเสริม การเรียนตามลำดับขั้น การถ่ายโอนการเรียนรู้

การสร้างและพัฒนาชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้หลักทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยคำนึงถึงความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การใช้ระบบกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำซึ่งเป็นการจัดการเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้ชุดการจัดการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนาได้จัดประสบการณ์และสื่อประสม หรือสื่อหลายชนิด ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน วิดีทัศน์ เทปเพลง บัตรคุณธรรมจริยธรรม วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุดการสอนที่ตรงตามเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและวัยของผู้เรียน เพื่อช่วยครูสอนและช่วยนักเรียนเรียน และใช้ทฤษฎีการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเองทราบผลการเรียนของตนเองทันที มีการเสริมแรง ผู้เรียนเรียนรู้ที่ละขั้นตามความสามารถ และความสนใจของนักเรียน

เนื่องจากชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้มีลักษณะเป็นสื่อของการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ซึ่ง ชัยขงค์ พรหมวงศ์, สมชาวี เนตรประเสริฐ และสุดา ถินสกุล (2521, หน้า 120) และบุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 164) จำแนกองค์ประกอบของชุดการจัดการเรียนรู้หรือชุดการสอนออกเป็น 4 ส่วน แสดงดังภาพที่ 2 ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของชุดการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบที่สำคัญของชุดการจัดการเรียนรู้

คู่มือการใช้ชุดการสอน เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ชุดการสอนศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522, หน้า 22) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือครูดังนี้

1. คำชี้แจงสำหรับครู
2. สิ่งที่ครูต้องเตรียม
3. บทบาทของนักเรียน
4. การจัดชั้นเรียนพร้อมแผนผัง

5. แผนการสอน

6. แบบฝึกหัดปฏิบัติ (พร้อมกับเฉลย)

7. การประเมินผล (แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) พร้อมเฉลย

บัตรงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่ม เพราะเป็นการมอบงานเพื่อกำหนดแนวการเรียนรู้ให้นักเรียน ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ (ชม ภูมิภาค, 2523, หน้า 103)

1. ชื่อบัตร กลุ่ม หัวเรื่อง

2. คำสั่งว่าจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอะไรบ้าง

3. กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติลำดับขั้นตอนของการเรียน

เนื้อหาสาระ และสื่อการเรียนรู้ จัดให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบประสมและกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคล ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดขึ้น

การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงาน การค้นคว้าและผลการเรียนรู้ในรูปแบบทดสอบต่าง ๆ เพื่อดูความก้าวหน้าของนักเรียน

สรุปได้ว่า การสร้างชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ เป็นกรนำเอาสาระความรู้ และทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา มีความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและให้เกิดบูรณาการของกระบวนการเรียนการสอน มีการกำหนดกิจกรรมของครูไว้อย่างชัดเจน และกำหนดกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ จะต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติและภาวะต่าง ๆ ให้ดี รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของชุดการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างและพัฒนาไว้ 4 ส่วน ได้แก่ คู่มือครูสำหรับครูผู้ใช้ชุดการจัดการเรียนรู้ โดยภายในคู่มือครูของชุดการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้ชุดการจัดการเรียนรู้ รายการอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้ บัตรงานหรือบัตรคำสั่ง เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้นักเรียน เนื้อหาสาระ และสื่อการเรียนรู้โดยจัดอยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบประสม ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน วิกิทัศน์ เทปเพลง บัตรคุณธรรมจริยธรรม วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมแบบกลุ่ม และรายบุคคล แบบฝึกหัด พร้อมเฉลยตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และการประเมินผลความสามารถในการเขียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

คุณค่าและประโยชน์ของชุดการจัดการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 117) ที่ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะนามธรรมสูง ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี

2. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคม

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้เรียนเพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้า

5. ทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นอิสระจากผู้สอน ชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลาไม่ว่าอารมณ์ของผู้สอนจะมีสภาพเป็นอย่างไร

6. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของครูผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนครู แม้ครูจะพูด หรือสอนไม่เก่ง ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดการสอนที่ได้ผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพแล้ว

7. ในกรณีที่ครูคนอื่นสอนแทน ก็สามารถใช้ชุดการสอนแทนได้

ส่วน กิดานันท์ มลิทอง (2531, หน้า 81 - 82) กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นสื่อการเรียนรู้ ประเภทหนึ่ง ดังนี้

1. ใช้สื่อกับผู้เรียน

1.1 ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เนื้อหาบทเรียนที่ย่างยากซับซ้อน ได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

1.2 ช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกไม่เบื่อหน่ายการเรียน

1.3 ทำให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกัน เกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียน

1.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

1.5 ช่วยส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการศึกษาหาความรู้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น

1.6 ช่วยแก้ปัญหาคความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนการสอนรายบุคคล

2. ใช้สื่อกับผู้สอน

2.1 ช่วยให้ผู้บรรยายในการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสุขในการสอนมากกว่าวิธีที่เคยใช้บรรยายเพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เพิ่มขึ้นด้วย

2.2 ช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหา เพราะบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

2.3 เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียมและผลิตวัสดุใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นการสอน ตลอดจนคิดค้นเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น ประโยชน์ของชุดการสอน การสร้างชุดการสอนมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง

สำหรับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 137) ได้กล่าวถึงประโยชน์ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
2. ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสทราบผลจากการกระทำทันทีจากกิจกรรมการเรียน
3. นักเรียนได้รับการเสริมแรงจากประสบการณ์จากความสำเร็จของตนเอง หรือกลุ่มตามขั้นตอนในการเรียนรู้
4. นักเรียนได้รับคำแนะนำและแนวทางตามขั้นตอนในการเรียนตามทิศทางที่ครูได้วิเคราะห์และสามารถกำหนดพื้นฐานความรู้ความสามารถของนักเรียนได้

นอกจากนี้ มนตรี แยมกสิกร (2528, หน้า 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนมากที่สุด
2. ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนด้วยตนเองและเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจหรือความต้องการของตัวเอง
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
4. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน
5. ทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของครู ชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอด ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงไร
6. ช่วยให้เป็นผู้เรียนจากบุคลิกภาพของครู เนื่องจากชุดการสอนช่วยถ่ายทอดเนื้อหาได้ ดังนั้นครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ช่วยให้ผู้วัดความรู้ผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย
8. ช่วยลดภาระ สร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครูเพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

9. ช่วยขจัดปัญหาขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย

10. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แบบต่อเนื่องหรือการศึกษานอกระบบเพราะชุดการสอนสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา

11. แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

12. เป็นประโยชน์สำหรับการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

สรุปได้ว่าชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ได้รับความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลาตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจเร็ว ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การทำงานเป็นทีมและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และ ช่วยให้การเรียนของผู้เรียนเป็นอิสระจากผู้สอน ไม่ว่าครูจะสอนเก่งหรือไม่ก็ตามหรือแม้ว่าครูจะมีความไม่พร้อมทางอารมณ์ หรือแม้แต่ปัญหาการขาดแคลนครู ผู้เรียนก็ยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นชุดการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพมาก่อน

ประเภทของชุดการจัดการเรียนรู้

หทัย ต้นหยง (2539, หน้า 457 – 458) ได้แบ่งประเภทชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ประเภทตามหลักการใช้คือ

1. ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ประกอบการบรรยาย เป็นชุดการจัดการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อใช้ในการสอนรายกลุ่ม (Group Package) โดยมีลักษณะดังนี้

- 1.1 กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนประกอบคำบรรยาย
- 1.2 กำหนดให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม
- 1.3 กำหนดเนื้อหาเพียงหน่วยหนึ่ง
- 1.4 กำหนดจำนวนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือทั้งชั้นเรียน

2. ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมกลุ่ม (Sub-group Package) กลุ่มผู้เรียนมีขนาดเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 5 - 7 คน โดยมีลักษณะดังนี้

- 2.1 กำหนดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย
- 2.2 กำหนดกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มย่อย
- 2.3 กำหนดศูนย์การเรียนรู้
- 2.4 กำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ
- 2.5 ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ รายบุคคล (Self - Study Package or Instructional Module) เป็นชุดที่จัดสนองความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีลักษณะ ดังนี้

- 3.1 กำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้
- 3.2 กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของแต่ละชุด
- 3.3 ครูจะคอยช่วยเหลือแนะนำในกรณีที่จำเป็น
- 3.4 มีการปรึกษาหารือช่วยเหลือระหว่างผู้เรียนหรือขอคำปรึกษาจากครูผู้สอน

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา 32101 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดตามความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน โดยนักเรียนสามารถกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของทุก ๆ กิจกรรมในชุดการจัดการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละคนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยมีครูคอยดูแล ช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะ และให้คำแนะนำแก่นักเรียนในกรณีที่จำเป็น รวมทั้งให้มีการปรึกษาหารือช่วยเหลือระหว่างนักเรียนหรือขอคำปรึกษาจากครูผู้สอน

การสร้างชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ การผลิตชุดการจัดการเรียนรู้ นี้มีขั้นตอนที่จัดไว้เป็นระบบ โดยเริ่มจากการแบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาและประสบการณ์ออกเป็นหน่วย แต่ละหน่วยจะแบ่งเป็นหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์มีการกำหนดคอนเทนต์ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล หลังจากนั้นทำการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง วัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผลิตสื่อการสอนออกมาแล้ว จะรวมกันไว้เป็นหมวดหมู่ตามหน่วยแต่ละวิชาโดยใส่กล่องหรือแฟ้มตามความเหมาะสม ซึ่ง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 112) แบ่งขั้นตอนในการผลิตชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ 10 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหา และประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอนโดยประมาณ เนื้อหาวิชาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง
3. กำหนดหัวเรื่อง หรือหน่วยการสอนย่อยให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับเวลาที่ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอะไรบ้าง แล้วกำหนดออกมาเป็น 4-6 หัวเรื่อง
4. กำหนดคอนเทนต์ และหลักการให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปรวมนแนวคิด สาร และหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางกำหนดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน
5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยคิดเป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อนแล้วจึงเขียนเป็นเชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเงื่อนไขและเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
6. กำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นแนวทางเลือกและการผลิตสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำ ตอบคำถาม ทำกิจกรรม เล่นเกม
7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่า หลังผ่านกิจกรรมเรียบร้อยแล้วนักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
8. เลือกและผลิตสื่อการเรียนรู้ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้วก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นเป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ
9. หาประสิทธิภาพของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ เป็นการประกันชุดการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดล่วงหน้าโดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้เปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุ

การใช้ชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ชุดการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุง และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทและระดับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดพฤติกรรมเบื้องต้นอันเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เนื่องจาก การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นมีความต้องการที่จะเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้สอนด้วย ในการนำเข้าสู่บทเรียนให้น่าสนใจ

3. จัดประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในการทำกิจกรรมก่อนลงมือทำกิจกรรม

4. ชี้นำสรุปผลการสอนหรือสรุปบทเรียน ครูนำในการสรุปบทเรียนซึ่งอาจทำได้โดยการถามให้นักเรียนเล่าสรุปความเข้าใจ หรือกิจกรรมอื่นใดที่ให้น่าสนใจว่านักเรียนได้เรียนรู้ความคิดรวบยอดหรือหลักการที่สำคัญของหน่วยที่สอน

5. ทดสอบหลังเรียน เป็นกระบวนการประเมินผลการเรียนโดยทำข้อสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อประเมินว่า นักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ในกรณีที่ไม่ว่างจุดประสงค์ที่กำหนดข้อใดข้อหนึ่ง ถ้านักเรียนผ่านจุดประสงค์หมดทุกข้อก็ให้เรียนก้าวหน้าต่อไป

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้างและพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยประยุกต์ใช้ตามแนวทางการพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 112) ตามที่กล่าวมานี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537, หน้า 77) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตชุดการจัดการเรียนรู้จะพึงพอใจว่าหากชุดการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพระดับนั้นแล้วชุดการจัดการเรียนรู้นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปใช้กับนักเรียน การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ

- 1.1 การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือ ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ หลายพฤติกรรม เรียกว่า กระบวนการ (Process) ของผู้เรียน ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้ โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1

- 1.2 การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Product) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียนและการสอบปลายภาคเรียนซึ่งกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_2

2. เกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพของชุดการจัดการเรียนรู้จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายไว้ว่าผู้เรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยถือว่าชุดการจัดการเรียนรู้ที่จะมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ไม่ต่ำกว่า 80/80 หมายความว่า จำนวนนักเรียนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 100 คน ทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 60 คะแนน ได้คะแนนแตกต่างกันตามความสามารถของแต่ละคน โดยมีนักเรียน 80 คน มีคะแนนตั้งแต่ 48 คะแนนขึ้นไปคือร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และเมื่อหาคะแนนเฉลี่ยของจำนวนนักเรียน 100 คนนี้ จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50 คะแนนจากคะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ มีค่าเท่ากับ 83.33 แสดงว่า ชุดการสอนนี้มีประสิทธิภาพ 80/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ (80/80) จึงถือว่าเป็นชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพการที่จะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำมักจะตั้งไว้ต่ำกว่า 80/80 หรือ 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 ในกรณีที่ไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เช่น 80/78 หรือ 80/75 ก็ต้องมีการปรับปรุงชุดการสอนและหาประสิทธิภาพใหม่ ซึ่งการยอมรับประสิทธิภาพของชุดการสอนมี 3 ระดับ คือ

2.1 สูงกว่าเกณฑ์

2.2 เท่าเกณฑ์

2.3 ต่ำกว่าเกณฑ์แต่ยอมรับได้ว่ามีประสิทธิภาพ

3. วิธีการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้ การหาประสิทธิภาพของชุดการจัดการเรียนรู้ เอสพิช และวิลเลียม (Espich & Williams, 1967, pp. 112 -114) ได้สรุปรูปแบบและขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพของชุดการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

3.1 ขั้นตอนทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง (One – to - Testing) เป็นการทดลองกับนักเรียน 1 คน โดยทดลองใช้ชุดการจัดการเรียนรู้หรือบทเรียนกับนักเรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน เป็นรายบุคคลเพื่อพิจารณาเนื้อหาของบทเรียน ความชัดเจนของคำอธิบาย คำสั่ง ลำดับของการให้ความรู้และแบบฝึกหัดเพื่อหาข้อบกพร่องและจะได้แก้ไขส่วนที่บกพร่องนั้น ดังนั้น ผู้สร้างบทเรียนควรเลือกนักเรียนที่ให้ความสนใจหรืออาจเป็นนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าบรรยากาศในการเรียนควรเป็นกันเอง เพื่อนักเรียนจะได้กล้าแสดงความคิดเห็น และเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจก็สามารถถามครูได้

3.2 ขั้นทดลองกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างประมาณ 8-10 คน เพื่อศึกษาผลจากการเรียนโดยใช้บทเรียน โดยพิจารณาว่า มีนักเรียนทำผิดเกินร้อยละ 10 ก็ต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทเรียน

3.3 ขั้นทดลองภาคสนาม (Field Testing) เป็นการใช้บทเรียนกับประชากรจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามมาตรฐานที่ผู้สร้างบทเรียนกำหนดไว้ ความมุ่งหมายในการทดสอบภาคสนามนี้ เพื่อหาความแน่นอนของบทเรียน หากผลปรากฏว่าบทเรียนได้มาตรฐานก็สามารถนำไปใช้กับนักเรียนอื่น ๆ ได้ โดยทั่วไปแล้วการทดลองภาคสนามมักมีส่วนที่ต้องแก้ไขน้อยมากเพราะได้ผ่านการแก้ไขมาแล้วจากการทดลองขั้นหนึ่งคือหนึ่ง และการทดลองขั้นกลุ่มเล็ก

การเขียน

ภาษาไทยนอกจากเป็นเครื่องมือการสื่อสารของคนไทยแล้ว ยังเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เครื่องมือการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และเป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันจึงต้องเน้นการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ให้รู้จริง รู้จริง สื่อสารได้ถูกต้อง เกิดผลดี โดยสามารถใช้ทักษะการฟัง การอ่าน การดู เป็นเครื่องมือในการรับสาร และใช้ทักษะการพูด การเขียน เป็นเครื่องมือในการส่งสาร ในการรับและการส่งสารเพื่อการสื่อสารนั้น ต้องคำนึงถึงการใช้ทักษะการคิดด้วยเสมอ เพราะภาษาเป็นสื่อทางความคิด ไม่ว่าจะเป็นการคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือคิดวางแผนต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งเพียงใดก็ตาม การคิดย่อมมีอิทธิพลและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อกันในการสื่อสาร อีกทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันในหมู่คณะ ชุมชน สังคม และประเทศชาติอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

ในบรรดาทักษะต่าง ๆ ทางภาษาไทย การเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญมากในการสื่อสาร เพราะการเขียนเป็นหลักฐานที่คงทนถาวรยิ่งกว่าทักษะทักษะอื่น ๆ ในการนำเสนอข้อมูลความรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้ส่งสารสู่ผู้รับสาร ถ้าผู้ส่งสารบกพร่องด้านความรู้ความคิด ในการเขียน การถ่ายทอดสื่อสารก็บกพร่อง ด้วยคุณค่าตามไปด้วย ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงพึงตระหนักเสมอว่า ผู้รับสารคือใคร รับสารแล้วจะเกิดผลอย่างไร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 2 - 10) ได้สรุปสาระความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานการเขียนไว้ดังต่อไปนี้

1. ภาษาและภาษาเขียน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 822) กล่าวถึงภาษาไว้ว่า ภาษา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียน เพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ

เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรมะ เสียง ตัวหนังสือ หรือกิริยาอาการที่สื่อความได้ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง ภาษามือ จากความหมายของภาษาดังกล่าวไว้ข้างต้น ถ้าแยกแยะเฉพาะภาษาเขียนจะมีลักษณะเป็นตัวหนังสือ ตัวเลข และสัญลักษณ์ ที่ใช้ในการสื่อความกันและกันของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั่นเอง

2. การเขียนเพื่อการสื่อความคิด การเขียนเป็นพฤติกรรมหนึ่งของการสื่อสารของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ต้องการถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก ความคิด ความคิดเห็นของตนไปสู่ผู้อื่น โดยใช้ภาษาเขียนเป็นตัวสื่อทำให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องราว ความคิด ความรู้สึกที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดออกมาการรับรู้เรื่องราวร่วมกันได้ตรงกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารนับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในกระบวนการสื่อสาร นอกจากนั้นพึงระลึกเสมอว่าการสื่อสารของมนุษย์นั้นมีขอบเขตกว้างขวาง มีหลายระดับที่ใช้ต่าง ๆ กันไป แต่การสื่อสารไม่ว่ารูปแบบใด เป้าหมายสำคัญก็อยู่ที่ การเข้าใจ ความคิด การรับรู้เรื่องราวได้ตรงกัน ถูกต้องครบถ้วน และตอบสนองได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

3. ระดับภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ภาษาเขียนที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 ภาษาแบบแผน ภาษาแบบแผนเป็นการใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อความคิดได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาอย่างมีระเบียบ เช่น ภาษาเขียนของทางราชการ การเขียนเอกสารทางวิชาการ บทความทางวิชาการ การเขียนสารคดีทางวิชาการ การเขียนเรียงความ และภาษาเขียนที่ใช้ในราชพิธีต่าง ๆ

3.2 ภาษากึ่งแบบแผน ภาษากึ่งแบบแผนเป็นการใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อสารในโอกาสต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามสถานการณ์ โอกาส และกาลเทศะ เช่น การเขียนคำบรรยาย การเขียนเพื่อการอภิปราย และการเขียนบันทึก

3.3 ภาษาไม่เป็นแบบแผน ภาษาไม่เป็นแบบแผนเป็นการใช้ภาษาที่ไม่เคร่งครัดในการใช้ให้เป็นถ้อยคำที่เป็นแบบแผนนัก มักใช้ในเรื่องการสนทนาในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ภาษาเขียนที่ไม่เป็นแบบแผน เช่น บทสนทนาทั่วไป และการเขียนข้อเขียนส่วนตัว

4. ลักษณะสำคัญของการใช้ภาษาเขียน ภาษาเขียนที่ดีมีคุณค่าควรคำนึงถึงลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

4.1 ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่จำเป็นต้องใช้ศัพท์แปลก ๆ ที่มีความหมายต้องขบคิดอีก หรือตีความได้หลายแง่หลายมุม

4.2 ใช้ภาษาที่ชัดเจน สามารถสื่อความคิดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ตั้งใจไว้ นั่นคือผู้เขียนต้องชัดเจนในความคิดของตนเองก่อน แล้วนำความชัดเจนความคิดดังกล่าวมาถ่ายทอดด้วยการใช้ภาษาเขียนให้ชัดเจน ตรงตามเป้าหมาย

4.3 ใช้ภาษาที่มีพลังและมีชีวิตชีวา โดยการใช้ถ้อยคำที่สามารถกระตุ้นดึงดูดใจ ชวนฟัง ชวนอ่าน ทำให้ผู้รับเกิดความคิด เกิดอารมณ์ เกิดจินตนาการตามความประสงค์ของผู้ส่งสาร ถ้อยคำที่เขียนนอกจากจะต้องเสนอความรู้ความสัมพันธ์ความคิดแล้ว ยังต้องใช้ถ้อยคำ สละสลวย ถ้อยคำที่มีการเปรียบเทียบ มีโวหารต่าง ๆ ให้ความรู้สึกล้อลอยตาม เกิดความประทับใจ เกิดอารมณ์และจินตนาการ ไปตามข้อเขียนนั้น

5. ความสำคัญของการเขียน การเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญที่สุดทักษะหนึ่งในบรรดาทักษะต่าง ๆ แม้การเขียนจะมีคุณประโยชน์มีความสำคัญทางภาษามากมายเพียงใด แต่ถ้านำไปใช้ไม่ถูกต้อง เขียนไม่ถูกต้องก็ให้โทษได้เช่นกันความสำคัญของการเขียนมีดังนี้

5.1 เป็นเครื่องมือใช้สื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึก ความคิด ความรู้ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ

5.2 เป็นการสืบทอดมรดกทางปัญญาของมนุษย์จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป

5.3 เป็นเครื่องมือใช้บันทึกหลักฐานทางธุรกิจการค้า กฎหมาย และมรดกทรัพย์สิน ได้อย่างถูกต้องตามกติกาของแต่ละสังคม

5.4 เป็นเครื่องมือใช้ประกอบอาชีพ เช่น การเป็นนักเขียนเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และการเขียนงานทางวิชาการ

6. จุดประสงค์ของการเขียน โดยทั่วไปการเขียนมีจุดประสงค์ดังนี้

6.1 การเขียนเพื่ออธิบาย เป็นการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาอย่างชัดเจน สิ่งที่จะอธิบายนั้นคืออะไร เป็นอย่างไร เช่น การอธิบายการตอนกิ่งไม้

6.2 การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง เป็นการเขียนเล่า บอกเรื่องราวต่าง ๆ ให้ทราบ เช่น การเขียนเล่าประวัติ การเขียนเล่าเหตุการณ์ การเขียนเล่าเรื่องประสบการณ์ชีวิต

6.3 การเขียนเพื่อประกาศแจ้งความ เชิญชวน เช่น การเขียนประกาศของทางราชการ การเขียนบัตรเชิญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ

6.4 การเขียนเพื่อชักจูงใจ เช่น การเขียนโฆษณาหาเสียง การเขียนเพื่อโฆษณาสินค้า

6.5 การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นและแนะนำ เช่น การเขียนเพื่อแนะนำความคิดเห็นใหม่ ๆ การเขียนแสดงเหตุผลโต้แย้ง

6.6 การเขียนเพื่อการวิเคราะห์ เช่น การเขียนวิเคราะห์ข่าว

6.7 การเขียนเพื่อการณ้วิจารณ์ เช่นการวิจารณ์บทความ บทละคร

7. ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการเขียน ปัจจัยสำคัญที่ผู้เขียนควรคำนึงถึงในการเขียน มีดังนี้

7.1 ผู้รับสาร ในการเขียนต้องคำนึงว่าจะเขียนให้ใครอ่าน โอกาสใด เมื่อใด อย่างไร

7.2 จุดประสงค์ ในการเขียนจำเป็นต้องวางจุดประสงค์ก่อนลงมือเขียนทุกครั้งจะทำให้ไม่หลงทาง

7.3 เนื้อหาสาระ ในการเขียนต้องพิจารณาข้อมูลหรือเนื้อหาสาระที่จะนำมาเขียนอย่างถี่ถ้วนเพื่อให้ผู้อ่านได้ความรู้ความคิด อย่างเข้าใจง่ายและชัดเจน

7.4 ท่วงทำนองเขียน ควรใช้ถ้อยคำเรียบง่าย ตรงไปตรงมาในการนำเสนอข้อมูล เพื่อให้ผู้รับสารทุกระดับเข้าใจเนื้อหาสาระได้ถูกต้อง

7.5 การตรวจทาน ต้องตรวจทานแก้ไขเรื่องการไวยากรณ์ การสะกดการันต์ การอ้างอิง และการพิมพ์ให้ถูกต้อง เมื่อเขียนเนื้อหาแต่ละขั้นตอนหรือจบบทจบเรื่องแล้ว เพื่อให้ข้อเขียนนั้นนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. คุณสมบัติของผู้ฝึกเขียน ผู้ฝึกเขียนที่ดีควรเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อผลิตผลงานเขียนให้มีคุณภาพ และควรมีคุณสมบัติดังนี้

8.1 ควรเป็นนักสังเกต หันสังเกตเรื่องต่าง ๆ และบันทึกไว้เสมอ

8.2 ต้องอ่านหนังสือเฉพาะสาขาและหนังสือทั่วไปให้มาก พร้อมทั้งบันทึกและอ้างอิงด้วย

8.3 ควรฝึกหัดเขียนทุกวันอย่างสม่ำเสมอ เขียนตั้งแต่ข้อความสั้น ๆ จนคล่องจึงเพิ่มความยาวมากขึ้น จะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการเขียน

8.4 ต้องมีสมาธิแน่วแน่ ศึกษาและมุ่งมั่นที่ข้อเขียนนั้นในขณะที่เขียนอย่าวิตกกังวลเรื่องอื่น ๆ จะทำลายสมาธิ

8.5 ฝึกเป็นนักคิด คิดสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก ตั้งและตอบคำถามอยู่เสมอ จะจัดข้อสงสัยได้

8.6 ควรอ่านบทบทวนตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ถี่ถ้วนเมื่อเขียนจบไปตอนหนึ่งหรือบทหนึ่งแล้ว พร้อมดูความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษาด้วย

9. หลักพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มฝึกเขียน

9.1 การเตรียมตัวก่อนเขียน ก่อนลงมือเขียน ควรเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

9.1.1 ต้องตั้งจุดมุ่งหมายก่อนว่าจะเขียนงานประเภทใด เรื่องอะไร เขียนแนวใด

9.1.2 ควรยึดแนวทางสำคัญที่ว่า เขียนอะไรก็ตามต้องเขียนให้อ่านง่าย สละสลวย กระชับ เขียนคำจำนวนน้อยแต่เก็บใจความได้ดีชัดเจน

9.1.3 คิดทุกครั้งก่อนลงมือเขียน ตั้งคำถามในการคิดด้วยว่า 5W 1H ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร จาก Who What Where When Why และ How จะเป็นการตอบคำถามได้อย่างดี และเป็นสาระสำคัญในการเขียนอีกด้วย

9.2 การรับผิชอบข้อเขียน ผู้เริ่มฝึกเขียนต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลให้มาก ข้อมูลเรื่องเดียวกันต้องค้นคว้าจากหลายแหล่ง เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องนำมาเขียน ควรมองปัญหาเหตุผลอย่างถี่ถ้วน รอบคอบในการถ่ายทอดข้อมูล

9.3 การศึกษาวิธีเขียนของงานเขียนแต่ละแบบ ผู้เริ่มฝึกเขียนต้องเริ่มต้นจากขั้นตอนการศึกษางานเขียนแต่ละแบบ ควรสะสมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

9.3.1 ควรอ่านหนังสือ ทั้งหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสาขาของเรื่องที่จะเขียนโดยตรง อ่านแล้วบันทึกข้อมูลสำคัญ ๆ ไว้ จัดแหล่งข้อมูลให้ถูกต้องเพื่อนำมาอ้างอิง

9.3.2 ศึกษาแหล่งข้อมูลที่สำคัญ เช่น ประสบการณ์ส่วนตัว จากสถาบันการศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์

9.4 การเริ่มต้นฝึกเขียน การเริ่มต้นฝึกเขียนมักเริ่มต้นเขียนในเรื่องใกล้ตัวของตัวเองที่สุด แล้วจึงค่อยกว้างขยายออกไปเรื่อย ๆ ควรทำโครงเรื่องอย่างคร่าว ๆ อาจเป็นในรูปของหัวข้อสำคัญที่วางไว้ หรือใช้แผนภูมิโครงเรื่องช่วยในการสร้าง โครงเรื่อง แก่ใจโครงเรื่องได้เรื่อย ๆ จนพอใจแล้วจึงลงมือค้นคว้าข้อมูลนำมาเขียน การเริ่มต้นฝึกเขียนที่ดีนั้น กันนิง (Gunning, 1968, p. 49) อ้างถึงใน กระบวนการศึกษาศึกษา, 2551, หน้า 8) ได้เสนอแนะแนวทาง 10 ประการ ที่จะช่วยให้การเขียนข้อความและเรื่องต่าง ๆ เป็นไปอย่างแจ่มชัด อ่านง่าย เข้าใจดี มีดังนี้

9.4.1 ใช้ประโยคสั้น ๆ

9.4.2 เลือกประโยคที่ไม่ซับซ้อนนำมาใช้ในงานเขียน

9.4.3 เลือกใช้ถ้อยคำที่คุ้นหูกันคืออยู่แล้ว

9.4.4 หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก

9.4.5 ใช้คำกริยาที่แสดงอาการแล้วเห็นการกระทำได้ชัดเจน

9.4.6 เขียนข้อความตามที่พูดที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

9.4.7 ใช้ข้อความที่เขียนแล้วมองเห็นภาพได้ชัดเจน

9.4.8 ระลึกถึงผู้อ่าน ต้องให้ผู้อ่านมีประสบการณ์ร่วมกับผู้เขียนเสมอ

9.4.9 ควรเขียนข้อความให้สมบูรณ์เมื่อต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อความ

9.4.10 ต้องเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่อง ได้ดี มิใช่เน้นเรื่องประทับใจเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะทั้ง 10 ประการ นับเป็นข้อเสนอแนะที่ดีสำหรับบุคคลที่ตั้งใจลงมือเขียน เพื่อให้งานเขียนมีประสิทธิภาพ

9.5 ข้อบกพร่องที่มักประสบในขั้นฝึกเขียน ข้อบกพร่องที่มักประสบในขั้นฝึกเขียน มีหลายประการ ได้แก่

9.5.1 เขียนตัวสะกดการันต์ผิด เว้นวรรคผิด ทำให้ความหมายผิด

9.5.2 ใช้คำบกพร่อง เช่น ใช้คำไม่ตรงตามหน้าที่ ใช้คำฟุ่มเฟือย ใช้คำที่เป็นภาษาพูดปนภาษาเขียน ใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ฯลฯ

9.5.3 ใช้ประโยคไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้าง หรือการวางส่วนขยายผิด ที่เหล่านี้ทำให้เนื้อหาบกพร่อง

9.5.4 มีข้อมูลน้อย เนื้อหาที่เขียนไม่กว้างขวาง ผู้อ่านจึงไม่ค่อยได้ประโยชน์นัก

9.5.5 ไม่สามารถจัดระเบียบความคิดในการเขียนขาดเอกภาพ สัมพันธภาพ และ สारัตถภาพ

10. การกำหนดเป้าหมายและการเตรียมวางโครงเรื่องในการเขียน การกำหนดเป้าหมายก่อนลงมือเขียนเพื่อให้ทราบว่าจะเขียนอะไร เขียนอย่างไร เขียนไปในแนวใด กำหนดแนวคิดของเรื่อง และลงมือสร้างโครงเรื่องเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนอย่างมีลำดับ มีหมวดหมู่ มีกลุ่มของข้อมูลที่จะเขียน มีการจัดระบบ เรียงลำดับ สอดคล้อง กลมกลืน ต่อเนื่องไม่สับสนวุ่นวาย ขั้นตอนในการวางโครงเรื่องที่สำคัญตามลำดับ มีดังนี้

10.1 ขั้นประมวลความคิด โดยรวบรวมประเด็นความคิดของข้อมูลให้มากที่สุด

10.2 ขั้นเลือกสรรความคิด นำประเด็นความคิดของข้อมูลมาเลือกเพื่อนำไปใช้หรือไม่ใช้แยกจากกัน โดยยึดจุดมุ่งหมาย ชื่อเรื่อง แนวคิด และสาระของเรื่องเป็นเกณฑ์พิจารณา

10.3 ขั้นจัดหมวดหมู่ความคิดของเรื่อง นำประเด็นดังกล่าวมาจัดเข้าพวกเข้ากลุ่ม แล้วกำหนดชื่อเป็นข้อความหรือประโยคสั้น ๆ เป็นตัวแทนตั้งเป็นชื่อกลุ่มนั้น ๆ

10.4 ขั้นจัดลำดับความคิด โดยนำชื่อของหัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ มาจัดลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ข้อมูลที่จะเขียนดำเนินไปอย่างมีระบบ มีเหตุผล ชัดเจน และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างดี ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง โดยยึดด้านเวลา เหตุผล ความสำคัญ กระบวนการ และยึดเกณฑ์จากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อยแล้วจึงนำไปเขียน

11. การนำแผนภาพความคิดมาใช้ในการวางโครงเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเขียนงานประเภทใดก่อนลงมือเขียนจะต้องวางโครงเรื่องก่อน โครงเรื่องที่ผู้เขียนนิยมใช้มี 2 ลักษณะ คือ เขียนเป็นโครงเรื่องหัวข้อ ซึ่งมีทั้งหัวข้อสั้น ๆ และหัวข้อที่ให้รายละเอียดยิ่งขึ้น อีกประเภทหนึ่ง ได้แก่

โครงเรื่องข้อความ โครงเรื่องข้อความจะให้รายละเอียดกว่าโครงเรื่องหัวข้อ ทั้ง 2 วิธีนี้จะเป็นวิธีการสร้างโครงเรื่องด้วยการเขียนเป็นหัวข้อและข้อความ

การสร้างโครงเรื่องอีกลักษณะหนึ่ง จะนิยมใช้สัญลักษณ์เส้นและรูปทรงต่าง ๆ มาทำเป็นแผนภาพแล้วนำตัวอักษรเป็นคำ กลุ่มคำ หัวข้อสั้น ๆ ประกอบกันกับแผนภาพในการวางโครงเรื่อง วิธีนี้นิยมกันมาก เพราะสะดวกรวดเร็ว สามารถขยายปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมให้รายละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น เรียกว่า แผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภูมิโครงเรื่อง เมื่อใช้กับการสร้างความคิดก็เรียกว่า แผนภาพความคิด หรือแผนภูมิความคิด (Mind Mapping) การเขียนโครงเรื่องด้วยการนำแผนภาพโครงเรื่องมาใช้ เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจ และแยกแยะข้อมูลที่ค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนั้นออกมา ในลักษณะจัดกลุ่ม มีชื่อกลุ่มหรือหัวข้อแต่ละกลุ่ม หัวข้อดังกล่าวมีทั้งหัวข้อหลัก หัวข้อรองจัดวางตามลำดับความสำคัญและการขยายความ แผนภาพโครงเรื่องจะช่วยแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องและชื่อเรื่อง เพื่อประโยชน์ในการเตรียมเนื้อหาก่อนการเขียนเรื่อง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบชุดการจัดการเรียนรู้การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารความคําหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยฝึกให้นักเรียนเริ่มต้นลงมือเขียนและฝึกเขียนเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่ง่าย ๆ ไปจนยาก และเขียนตั้งแต่ประโยคสั้น ๆ เป็นประโยคที่ยาวขึ้นและเขียนเป็นเรื่อง และนักเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการเขียน ได้แก่ รู้ประเภทของงานที่จะเขียน วางจุดประสงค์ว่าจะเขียนงานประเภทใด เขียนไปในแนวใด ผู้ใคร่รับสารใช้ระดับภาษาให้เหมาะสม รู้ลักษณะสำคัญของการใช้ภาษาสำหรับงานเขียนนั้น ตลอดจนเตรียมการก่อนลงมือเขียน คือ การประมวลข้อคิด นำมาจัดลำดับเป็นกรวางโครงเรื่องก่อนที่จะลงมือเขียนแล้วจึงลงมือเขียนเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเขียนเรื่องจากองค์ประกอบย่อย ๆ ก่อน

12. การตรวจให้คะแนนการเขียน สำหรับการตรวจให้คะแนนนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจให้คะแนนการเขียนเรียงความไว้ดังนี้

ประสิทธิ์ ภาพัฏกอลน (2518, หน้า 9 - 12) กล่าวว่าไว้ว่าการตรวจให้คะแนนการเขียนต้องพยายามดูทุกมุมเท่าที่จะทำได้ หัวข้อในการพิจารณาให้คะแนน ได้แก่

1. เนื้อเรื่องควรพิจารณาแนวคิดหรือแนวเรื่อง การจัดระเบียบความคิด การอ้างเหตุผล และความแจ่มแจ้งชัดเจน

2. การใช้ภาษา ระดับของภาษาที่ใช้ว่าถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะของเรื่องหรือไม่ พิจารณาการใช้คำ ประโยค การเขียนย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การใช้สำนวนโวหาร คำพังเพย และสุภาษิตต่างๆ

3. รูปแบบให้พิจารณาเฉพาะงานเขียนที่รูปแบบแน่นอนว่าต้องทำให้ถูกรูปแบบการเขียน เช่น ย่อความ จดหมาย เป็นต้น

4. กลไก ประกอบการเขียนอื่น ๆ ได้แก่ สะกิดการันต์ ลายมือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ส่วนชาวดี วิบูลย์ศรี (2530 อ้างถึงใน พรทิพย์ มุรธา, 2548, หน้า 35) ได้เสนอหลักการตรวจเรียงความไว้ ดังนี้

1. ตรวจแยกเป็นรายข้อ ควรจะตรวจ 2 ครั้ง จากผู้ตรวจคนเดียวกันหรืออาจจะใช้ผู้ตรวจ 2 คน ตรวจคนละครั้ง

2. ในการตรวจเรียงความแต่ละครั้งควรเป็นอิสระต่อกัน

3. ผู้ตรวจไม่ควรดูข้อผู้สอบ และไม่ควรมองผลการตรวจที่ผ่านมาแต่ละข้อ หรือแต่ละคนมีการให้คะแนนอย่างไร

4. การตรวจให้คะแนนควรใช้ระบบการให้คะแนนเป็นเกณฑ์ย่อยๆ

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2538, หน้า 7) กำหนดหลักในการประเมินการเขียนเรียงความไว้ ดังนี้

1. ให้ความแปลกใหม่ หมายถึง ความคิดไม่ซ้ำแบบ หรือไม่ได้ลอกเลียนผู้อื่น เป็นความคิดที่ผู้เขียนคิดขึ้นเอง

2. ใช้ภาษาคมคาย กะทัดรัด ใช้ภาษาตามระเบียบของภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน

3. สามารถรู้ความรู้สึกของผู้รับสาร

4. เป็นประโยชน์

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินผลเป็นวิธีการตรวจสอบว่า ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด จำเป็นต้องมีการวัดผลเพื่อวัดว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ การประเมินผลจึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่าผลสัมฤทธิ์ไว้ ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องแสดงความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการ รวมทั้งสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ เช่น ระดับสติปัญญาการคิด การแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการรายงานทั้งเขียนและพูด การทำงานที่ได้รับมอบหมายตลอดจนการทำการบ้านในแต่ละวิชา (พวงแก้ว ไกรานนท์, 2530, หน้า 25)

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วรู้อะไรบ้างและมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าใด ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. ทำให้ทราบว่านักเรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนหรือไม่ นักเรียนมีความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบหรือบันทึกความเจริญงอกงามของการเรียนรู้
2. เพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงการเรียนการสอน โดยถือว่าการวัดผลสัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน
3. เพื่อประเมินผล การวัดผลสัมฤทธิ์ทุกครั้งจะต้องมีการประเมินเพื่อจะได้ทราบอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม บรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่พอใจของผู้สอนหรือไม่ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2530, หน้า 29; ภพ เลหาไพบุลย์, 2540, หน้า 292)

ประเภทของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นสามารถแบ่งประเภทของการทดสอบได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบแบบอิงกลุ่ม เป็นการทดสอบที่เกิดจากแนวความเชื่อในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) โดยถือว่าบุคคลมีความสามารถในการกระทำหรือปฏิบัติในเรื่องใด ๆ นั้นมีไม่เท่ากัน บางคนมีความสามารถเด่น บางคนมีความสามารถด้อย คนส่วนใหญ่จะมีความสามารถปานกลาง การจัดแบบอิงกลุ่ม จึงใช้ในการแยกคนและการจัดประเภทของกลุ่มคนใช้ในการเรียงลำดับที่เปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนในด้านความถนัดของการเรียน ความสามารถในด้านภาษาและความสามารถในด้านวิชาการ การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบอิงกลุ่มจะเป็นข้อสอบที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาการทั้งหมดเป็นส่วนใหญ่ข้อสอบแต่ละข้อจะเป็นข้อสอบที่สามารถจำแนกนักเรียนได้และสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร การทดสอบแบบนี้ ยึดเอานักเรียนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เดียวกันการแปลความหมายของคะแนนแบบนี้จะทำให้ครูทราบได้ว่านักเรียนแต่ละคนนั้นอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม นั่นก็คือคนที่มีความสามารถสูงก็จะมีคะแนนสูง คนที่มีความสามารถด้อยกว่าก็จะมีคะแนนที่ลดหลั่นลงมาตามลำดับ

2. การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ เป็นการทดสอบที่ยึดแนวความเชื่อเรื่องการเรียนรู้เพื่อความรู้โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งหมดประสบความสำเร็จทางการเรียน นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้ถึงขีดความสามารถสูงสุดของแต่ละคน การวัดผลสัมฤทธิ์แบบอิงเกณฑ์ในการวัดว่านักเรียนแต่ละคนมีความก้าวหน้าหรือเรียนได้ผลตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิชาเพียงใด เป็นการประเมินความรู้และทักษะที่นักเรียนได้มีการพัฒนาขึ้นในแต่ละสาขาวิชา แบบวัดผลสัมฤทธิ์จะถูกสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างละเอียดข้อสอบสร้างจาก

เนื้อหาวิชาเฉพาะและจำกัด ความสำเร็จของนักเรียนในการทำแบบทดสอบจะพิจารณาเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน การวัดผลแบบนี้จะช่วยให้ครูทราบได้ว่าจะต้องปรับปรุงการสอนในเนื้อหาตอนใด เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้ครูได้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียน นักเรียนจะต้องใช้เวลาต่างกันจึงจะทำให้ได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดในการทำแบบทดสอบ ถ้านักเรียนคนใดไม่ผ่านเกณฑ์ ครูอาจจะต้องใช้วิธีซ่อมเสริม เพื่อให้นักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดได้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2530 , หน้า 31 - 33)

การประเมินผลตามสภาพจริง

กรมวิชาการ (2543, หน้า 172) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นกระบวนการสังเกต การบันทึกและการรวบรวมข้อมูลและวิธีการเรียนที่ผู้เรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาถึงผลกระทบต่อผู้เรียน การประเมินผลจากสภาพจริงไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานแต่เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดในสภาพจริงของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบและผลิตความรู้ ฝึกปฏิบัติจริงรวมทั้งพัฒนาการเรียนของผู้เรียน เพื่อตอบสนองต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

หลักการที่จำเป็นของการประเมินผลจากสภาพจริง

1. เป็นการประเมินความก้าวหน้า และการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคน มิใช่เปรียบเทียบกับกลุ่ม
2. การประเมินจากสภาพจริงจะต้องมีรากฐานบนพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่หลากหลาย
3. การประเมินจากสภาพจริงและการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมจะต้องจัดทำให้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน
4. ความรู้ในเนื้อหาทั้งทางกว้างและทางลึกจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น
5. การเรียน การสอน การประเมินจะต้องหลอมรวมกัน และต่อเนื่องตลอดเวลา
6. การประเมินต้องสอดคล้องใกล้เคียงกับธรรมชาติความเป็นจริงของการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดค้นด้วยตนเอง
7. การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่ สูงสุด ตามสภาพที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล

ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ซึ่งสามารถกระทำได้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์

2. เป็นการประเมินที่เน้นการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
3. เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัดและให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
4. เน้นการประเมินผลตนเองของผู้เรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลายมีการเก็บข้อมูลระหว่างปฏิบัติในทุก ๆ ด้าน
7. เน้นคุณภาพของงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้

ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน

8. เน้นความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์

9. ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนของผู้เรียน และผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลตามสภาพจริง

การประเมินผลตามสภาพจริงทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจจากผลงาน รายงาน โครงการ การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจรายการ ผู้สอนอาจใช้วิธีการดังนี้

1. การสังเกต เป็นกระบวนการที่ผู้สอนเฝ้าดูพฤติกรรมหรือร่องรอยของผู้เรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลและบันทึกผลลงในแบบบันทึก ขั้นตอนในการดำเนินการสังเกต ควรสังเกตเพียงบุคคลเดียวในแต่ละสถานการณ์ และควรสังเกตในหลาย ๆ สถานการณ์เพื่อจะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียด ควรกระทำหลาย ๆ ครั้ง และต้องมีใจเป็นกลาง ผู้สังเกตอาจบันทึกแบบพรรณนาแบบให้คะแนน แบบระเบียบพฤติกรรมหรือในลักษณะการสำรวจรายการ (Checklists) ตามแต่ลักษณะของพฤติกรรม เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณาพร้อมกับเครื่องมือและวิธีการอื่น (สมนึก นนธิจันทร์, 2542, หน้า 77 - 81)

2. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพราะมีความเหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทของผู้เรียนที่เกี่ยวกับการริเริ่มหรือสร้างความรู้ความเข้าใจตนเอง และใช้กับสถานการณ์ที่สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยให้อาสาผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนและวิพากษ์วิจารณ์ใช้ข้อสังเกตในงานซึ่งกันและกัน

การวัดผลและประเมินผลการสอนเขียน

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วยมุ่งหวังให้ได้ข้อมูลย้อนกลับไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การวัดผลและการประเมินผลการสอนเขียน ยึดตามหลักการเรียนรู้ภาษาที่มีการใช้ภาษา ทั้ง 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างสัมพันธ์กัน และการพัฒนา ทักษะทั้ง 4 นี้ จะส่งผลซึ่งกันและกัน เมื่อทักษะด้านหนึ่งมีความก้าวหน้าย่อมส่งผลต่อการพัฒนาการ ของทักษะด้านอื่นด้วย นอกจากนั้นทักษะการใช้ภาษายังสัมพันธ์กับทักษะการคิด ด้วยเหตุที่ การแสดงออกทางภาษาต้องมีความคิดกำกับอยู่ด้วย และการแสดงความคิดก็ต้องใช้ภาษาเป็น เครื่องมือ ดังนั้นการวัดผลการเขียน ต้องวัดจากการแสดงออกด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งจากการเขียน การพูดจากสิ่งที่เขียน อ่านออกเสียงในสิ่งที่เขียน และการกระทำบางอย่างที่เป็นผลจากการเขียน เช่น การเขียนเล่าเรื่องจากสิ่งที่อ่าน การเขียนรายงานจากกการศึกษาค้นคว้า เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมผลการเรียนของผู้เรียน มีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การสังเกต การปฏิบัติ พฤติกรรมการเขียน และกระบวนการทำงานเพื่อการเรียนรู้
2. การตรวจงานหรือผลงาน รายงานผลการเขียน แฟ้มสะสมผลงานการเขียน
3. การทดสอบความรู้ ทั้งสอบข้อเขียน และสอบปากเปล่าเพื่อซักถามความรู้ความเข้าใจ
4. การตรวจสอบการปฏิบัติ และการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น

ในการวัดผลการเขียนและประเมินผลการเขียน ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการให้ นักเรียนเขียนเรื่อง หรือเป็นข้อสอบแบบความเรียง (Essay Test) เพื่อตรวจสอบความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ และทักษะในการเขียนของผู้เรียน

ข้อสอบแบบความเรียง

ข้อสอบแบบความเรียง (Essay Test) นับว่าเป็นข้อสอบที่เก่าแก่มาที่สุดในบรรดา ข้อสอบทั้งหมดและยังเป็นที่นิยมใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะยังทรงสรรพคุณที่สำคัญบางอย่าง ที่ข้อสอบแบบอื่นไม่มี

ข้อสอบแบบความเรียง เป็นข้อสอบที่ผู้สอบจะต้องอ่านคำถาม ทำความเข้าใจคำถาม แล้วเรียบเรียงคำตอบในใจแล้วจึงลงมือเขียนคำตอบ เป็นข้อสอบที่ใช้วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนได้ทุก ๆ พฤติกรรม สำหรับผู้ตรวจให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียงจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ อย่างกว้างขวางในวิชานั้น ๆ (กังวล เทียนกันท์เทศน์, 2536, หน้า 54) นอกจากนี้ ยังยอมรับกันว่า ข้อสอบแบบความเรียงเป็นข้อสอบที่เปิดโอกาสให้ผู้สอบได้แสดงความสามารถในการประยุกต์ใช้ ความรู้ รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลความรู้ที่ได้เรียนมา โดยข้อกระทงคำถามของ ข้อสอบแบบความเรียงจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้สอบได้สร้างและเรียบเรียงคำตอบในรูปแบบเชิง ความสัมพันธ์ตามขอบข่ายของความรู้ที่กว้างและลึก เพื่อให้สามารถวัดกระบวนการคิดในระดับสูง โดยที่ ผู้สอบจะต้องเรียบเรียงแนวความคิดและความรู้ที่ได้เรียนมา ตลอดจนเรียบเรียงภาษาและผูก

เป็นรูปประโยคให้เป็นข้อความที่ชัดเจนแล้วเขียนเป็นคำตอบให้เหมาะสมกับความต้องการของคำถาม ข้อกระทงของข้อสอบแบบความเรียงโดยทั่วไปจะไม่จำกัดเสรีภาพของผู้สอบในการเรียบเรียงความรู้ ความคิด รวมทั้งการเรียบเรียงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลข่าวสารของคำตอบ (เขาวดี วินุลย์ศรี, 2548, หน้า 231)

ข้อสอบแบบความเรียงตามคำตอบที่ต้องการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (เขาวดี วินุลย์ศรี, 2548, หน้า 231) คือ

1. ข้อสอบแบบความเรียงประเภทจำกัดความยาว ข้อสอบประเภทนี้มีการจำกัดความยาวของคำตอบ เช่น ให้ตอบได้ไม่เกินหนึ่งหน้ากระดาษคำตอบ หรือให้ตอบโดยมีความยาว 250 ถึง 300 คำ หรือให้ยกตัวอย่างประกอบ 2 ตัวอย่าง เป็นต้น ข้อสอบประเภทนี้เหมาะสำหรับใช้วัดผลการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยผู้สอบจะต้องเลือกความรู้ที่ดีที่สุดสำหรับคำถามนั้น ๆ มาตอบ

2. ข้อสอบแบบความเรียงประเภทไม่จำกัดความยาว ข้อสอบประเภทนี้ไม่มีการจำกัดความยาวของคำตอบ ผู้สอบจะต้องกำหนดความยาวของคำตอบด้วยตัวเองให้สอดคล้องและเหมาะสมกับข้อคำถามและระยะเวลาที่ใช้ในการตอบ โดยผู้สอบจะต้องเรียบเรียงความรู้ ความคิด ที่เกี่ยวข้อง และจัดลำดับความรู้ที่สำคัญ ตลอดจนประเมินความคิดและเรียบเรียงความคิดในการตอบ โดยให้มีความยาวที่เหมาะสมกับหลักการและเหตุผลที่คำถามต้องการ

ลักษณะที่สำคัญของข้อสอบแบบความเรียงมีผู้สรุป ไว้ดังต่อไปนี้

1. ข้อสอบแบบความเรียงต้องการให้ผู้สอบวางแผนการตอบด้วยตนเอง และเขียนคำตอบด้วยคำพูดของตนเอง
2. ข้อสอบแบบความเรียงมีส่วนประกอบภายในได้น้อย และเป็นข้อสอบที่ต้องการคำตอบที่เป็นการขยายความยาว ๆ
3. ข้อสอบแบบความเรียงนั้นผู้สอบต้องใช้เวลามากในการคิดเรียบเรียงและเขียนคำตอบ
4. คุณภาพของข้อสอบแบบความเรียงส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้ตรวจคำตอบ
5. ข้อสอบแบบความเรียงสร้างข้อสอบง่ายและใช้เวลาน้อยแต่ตรวจให้คะแนนยากและใช้เวลานาน
6. ข้อสอบแบบความเรียงให้เสรีภาพแก่ผู้สอบและผู้ตรวจให้คะแนนมาก
7. ความมั่นใจในการให้คะแนนของผู้ตรวจให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียงน้อยกว่าการให้คะแนนในการตรวจข้อสอบแบบอื่น
8. ข้อสอบแบบความเรียงเปิดโอกาสให้ผู้สอบเขียนคำตอบลงผู้ตรวจให้คะแนน
9. ข้อสอบแบบความเรียงสามารถควบคุมการแจกแจงของคะแนนโดยผู้ตรวจให้คะแนน

(กังวล เทียนกัณท์เทศน์, 2536, หน้า 54 - 56)

ในการใช้ข้อสอบความเรียงผู้ใช้ต้องเข้าใจ ข้อดีของข้อสอบแบบความเรียง ดังต่อไปนี้ (กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์, 2536, หน้า 58)

1. การใช้ข้อสอบแบบความเรียงวัดความสัมฤทธิ์ผลของวิชาที่สอนทั้งหมดทำให้ผู้เรียนต้องเตรียมตัวศึกษารายละเอียดและความสัมพันธ์อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งซึ่งเป็นเรื่องเป็นราว และต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้วทั้งหมดอย่างเพียงพอ ข้อสอบแบบความเรียงนี้มีอิทธิพลสูงที่จะช่วยให้สภาพการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างสูงสุด

2. ข้อสอบแบบความเรียงสามารถวัดในสิ่งที่ข้อสอบแบบอื่นไม่สามารถวัดได้ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลหลักฐานทางวิชาการ เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบความเรียงสามารถวัดได้ลึกซึ้งและเห็นความแตกต่างได้มากกว่าข้อสอบแบบอื่น เช่น วัดความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ รวมทั้งการประเมินค่า เมื่อใช้ข้อสอบแบบความเรียงวัดแล้วจะพบความละเอียดลึกซึ้งในคำตอบของผู้สอบแต่ละคนแตกต่างกันทำให้สามารถให้คะแนนแตกต่างกันได้

นอกจากนี้ผู้ใช้ข้อสอบแบบความเรียงควรเข้าใจ ข้อจำกัดของข้อสอบแบบความเรียง ดังต่อไปนี้ (กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์, 2536, หน้า 58)

1. ข้อสอบแบบความเรียงออกข้อสอบได้น้อยข้อ มักจะไม่ครอบคลุมหลักสูตรและขาดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งถ้าจะออกข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรทั้งหมดก็จะใช้เวลาในการทำข้อสอบมากเกินไป

2. ข้อสอบแบบความเรียงเสียเวลาในการตรวจข้อสอบมาก

3. ข้อสอบแบบความเรียงขาดความเชื่อมั่นของคะแนนที่ได้

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2536, หน้า 58) ได้เสนอแนวทางในการสร้างข้อสอบแบบความเรียงโดยใช้หลักเกณฑ์ 7 ประการดังต่อไปนี้

1. ต้องให้มีเวลาเพียงพอในการออกข้อสอบ
2. ข้อสอบต้องเป็นลักษณะปัญหาที่ต้องการคำตอบ
3. ตัวปัญหาที่ถามในข้อสอบจะต้องมีความชัดเจน
4. ข้อคำถามต้องมีความจำกัด
5. คำชี้แจงในการทำข้อสอบต้องมีความชัดเจน
6. อย่าออกข้อสอบแบบความเรียงให้เลือกตอบ
7. ทำคำตอบสำหรับข้อสอบแบบความเรียงแต่ละข้อ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอดังกล่าวข้างต้นมาใช้เป็นหลักในการพิจารณาการออกข้อสอบและการตรวจให้คะแนนโดยมุ่งทำให้ข้อสอบมีคุณภาพโดยมีความเที่ยงตรงทางเนื้อหาและมีความเชื่อมั่นรวมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน

เยาเวตี วิบูลย์ศรี (2548, หน้า 247 - 251) กล่าวว่า ความสำคัญในการให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียงจะต้องประเมินจากงานที่ให้นักเรียนทำ โดยประเมินไปตามเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนดำเนินการทดสอบและเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สำหรับลักษณะของเกณฑ์อาจเป็นเพียงโครงเรื่องที่แสดงรูปแบบของคำตอบแต่ละข้ออย่างคร่าว ๆ และได้นำเสนอเกณฑ์การให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียงไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. การใช้เนื้อหาของคำตอบเป็นเกณฑ์ เป็นการให้ผู้สอบแสดงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อประกอบการตอบคำถาม การใช้เกณฑ์เชิงเนื้อหาในการให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียงช่วยให้ถึงความถูกต้องและความเพียงพอของเนื้อหาความรู้ที่ผู้ตอบควรจะมีในขอบข่ายของคำถามที่ต้องการเกณฑ์เชิงเนื้อหานี้มีความจำเป็นต้องใช้เมื่อเห็นว่าความรู้ด้านเนื้อหาสาระนั้นจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความคิดและทักษะในการแก้ปัญหาในระดับสูงต่อไป

2. การใช้วิธีการจัดระเบียบคำตอบเป็นเกณฑ์ การจัดระบบระเบียบและทักษะการเขียนอื่น ๆ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการตอบข้อคำถามของข้อสอบแบบความเรียง สามารถใช้ความสำคัญส่วนนี้เป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียง การจัดระบบระเบียบการตอบข้อคำถามของข้อสอบแบบความเรียงนั้นจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป

3. การใช้กระบวนการตอบเป็นเกณฑ์ เป้าหมายสำคัญของการทดสอบโดยใช้ข้อสอบแบบความเรียง คือ การวัดทักษะด้านการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า รวมทั้งการบูรณาการทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสิ่งสำคัญของเกณฑ์การให้คะแนนที่จะแสดงว่านักเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามกระบวนการนั้น ๆ หรือไม่ด้วยวิธีสังเกตหรือวัดได้จากความสามารถในการแก้ปัญหา หรือจากข้อเสนอแนะของคำตอบ รวมทั้งเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา หรือเหตุผลที่ให้ในเชิงสนับสนุนหรือคัดค้านวิธีการแก้ปัญหา การให้คะแนนข้อสอบแบบความเรียงจึงจำเป็นต้องประเมินทั้งความเหมาะสมของปัญหาที่กำหนดให้ และความเหมาะสมของเหตุผลที่เสนอเพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ โครงสร้างของกระบวนการแก้ปัญหาประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหา การหาทางเลือกในการแก้ปัญหา การเลือกวิธีแก้ปัญหา จากทางเลือกที่มีน้ำหนักมากที่สุด การแก้ปัญหาไปตามทางเลือก และการประเมินผลที่ได้จากการแก้ปัญหา

เกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลการตรวจเรียงความโดยกำหนดเกณฑ์เป็น 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดระบบและทักษะการเขียน และด้านความคิดเห็น

เกณฑ์ในการให้คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้ ด้านเนื้อหาสาระ 30% ด้านการจัดระบบและทักษะการเขียน 40% และ ด้านความคิดเห็น 30%

ด้านเนื้อหาสาระ 30%

สื่อความได้ดี ทำให้ผู้อ่านทราบประเด็น มีเนื้อความตรงประเด็น เรื่องมีความสอดคล้องกับเรื่องที่กำหนด ทุกส่วนย่อยของเนื้อความมุ่งสู่ประเด็นของเรื่อง และมีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับความรู้ความสามารถตามวัยของผู้เรียน

ด้านการจัดระบบและทักษะการเขียน 40%

มีการลำดับความได้ต่อเนื่อง ไม่วกวนซ้ำ ๆ มีการแบ่งเป็นย่อหน้าครบ 3 ส่วน คือ การขึ้นต้นเร้าใจ นำเข้าสู่ประเด็น การเสนอเนื้อหาสาระ และการลงท้ายปิดเรื่อง มีการเขียนเป็นประโยคโดยมีการใช้รูปประโยคแบบต่าง ๆ ได้ถูกต้อง โดยมีการเว้นวรรคตอนเหมาะสม มีการใช้ภาษาถูกต้อง ใช้คำได้ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการสะกดการันต์

ด้านความคิดเห็น 30%

มีความคิดเห็นอย่างหลากหลาย กว้างขวาง มีความคิดสมเหตุสมผล มีแนวคิดที่แปลกใหม่ และเป็นประโยชน์

คุณภาพของข้อสอบแบบความเรียง

1. ความเที่ยงตรงของข้อสอบแบบความเรียง พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 116)

กล่าวว่า ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของข้อสอบเป็นความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมของข้อคำถามกับพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัด และพฤติกรรมที่ที่ต้องการจะวัด คือ พฤติกรรมที่เป็นโครงสร้างของเรื่องนั้น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ

2. ความเชื่อมั่นของข้อสอบแบบความเรียง กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2536, หน้า 160)

ได้เสนอวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบแบบความเรียงด้วยหาความเชื่อมั่นจากผู้อ่าน (Reader Reliability) โดยกล่าวว่าข้อสอบแบบความเรียงนั้นค่าคะแนนขึ้นอยู่กับคำตอบของผู้อ่าน เราใช้ผู้อ่านตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ค่าสหสัมพันธ์ของลำดับของคำตอบของข้อสอบชุดเดียวที่ผู้อ่านแต่ละคนจัดลำดับเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นของข้อสอบแบบความเรียง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเขียนของนักเรียนโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมของหัวข้อในข้อสอบกับพฤติกรรมเป็นเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการวัด และความเหมาะสมของเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับใช้วิธีให้มีการตรวจให้คะแนน 2 คน แล้วนำผลการตรวจให้คะแนนมาวิเคราะห์หาค่า

ความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนจากการตรวจของกรรมการคนที่ 1 และ กรรมการคนที่ 2

เจตคติ

ความหมายของเจตคติ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

เจตคติหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดภายใน เป็นกระบวนการทางด้านจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนในการเลือกกระทำ และเจตคติที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทั่วไปเช่นความชอบ ความซาบซึ้ง ความศรัทธา การเห็นคุณค่า ค่านิยม ความพึงพอใจ ความนิยมชมชอบ ฯลฯ ซึ่งเจตคติที่ดีนั้นจะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน คือ ความรู้ประสบการณ์ ความรู้ที่ได้รับต่อเจตคติที่ดีย่อมส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตาม (วรรณิ์ โสมประยูร, 2535, หน้า 77 - 78)

เจตคติเป็นความโน้มเอียง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมครอบงำตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด อาจจะเป็นทางบวกหรือทางลบก็ได้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2541, หน้า 246)

จากความหมายของเจตคติที่กล่าวมานี้ที่กล่าวมานี้จึงพอสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเจตคติสามารถแสดงออกมาทางพฤติกรรมได้ 2 ลักษณะคือ ในทางพอใจ ชอบ เห็นด้วย เรียกว่า เจตคติทางบวก และอีกลักษณะคือในทางที่ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เรียกว่า เจตคติทางลบและมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าตามความรู้สึกที่เกิดขึ้น ได้ทันทีเจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลง ดังนั้นครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้นหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนทักษะต่าง ๆ ได้

การเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติ เป็นสิ่งที่เกิดและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ส่วนจะเป็นไปในทิศทางใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ (กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาร์มณี, 2524, หน้า 234) กล่าวถึงเจตคติว่าเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เกิดในครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธก็จะมีแนวโน้มส้นถือศาสนาไปด้วยทั้งนี้จากได้พบเห็น ได้ปฏิบัติทางด้านพุทธศาสนาอยู่ทุกวัน

2. จากประสบการณ์ส่วนตัว คนที่เคยโดนสุนัขกัดจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสุนัขมากกว่าคนทั่วไป

3. จากเหตุการณ์ที่ประทับใจซึ่งมักจะเป็นประสบการณ์เพียงครั้งเดียว

4. การรับเอาเจตคติเดิมของผู้อื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วมาเป็นเจตคติของตนเอง เช่น เมื่อเข้าไปเป็นนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยเราก็มีรับเอาเจตคติต่าง ๆ จากนักศึกษาเก่า

5. เกิดจากบุคลิกภาพของแต่ละคน เช่นบางคนที่มีมองโลกในแง่ร้ายก็มีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ไม่ค่อยดีต่อสิ่งอื่น

6. เกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นแหล่งให้ข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจและอารมณ์

7. ความต้องการที่จะให้สมปรารถนาทำให้เกิดเจตคติต่อสิ่งอื่น ๆ เช่นคนไข้มีเจตคติที่ดีต่อหมอเพราะหมอเป็นผู้ที่รักษาเขาให้หายได้ เจตคตินอกจากเกิดขึ้นได้อยู่เรื่อย ๆ เช่นกัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีดังนี้

7.1 เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อรับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน

7.2 เมื่อได้รับประสบการณ์ตรงหรือความสะท้อนใจ

7.3 ถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ๆ

7.4 การรักษาทางจิตเพื่อให้เข้าใจทางเหตุผลที่ถูกต้อง

7.5 เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่ (ซูซีฟ อ่อนโลกสูง, 2522, หน้า 7)

จะเห็นได้ว่าครูผู้สอนจะสามารถสร้างหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติไม่ติดต่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่นเจตคติที่ไม่ดีต่อการอ่านของนักเรียน ดังนั้นครูผู้สอนสามารถเปลี่ยนให้เป็นเจตคติที่ดีได้ เนื่องจากเจตคติที่ดีสามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2524, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ นั้นนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนแล้ว ยังจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาเหล่านั้นด้วยเพราะเจตคติในวิชาเรียนมีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนสนใจเรียนในการเรียนการสอนและแสวงหาความรู้ได้อย่างดี ถ้าหากว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาที่เรียนจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นด้วย

ลักษณะและประเภทของเจตคติ

การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและประเภทของเจตคติ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ ส.วาสนา ประวาลพฤษย์ (2524, หน้า 5) ซึ่งสรุปลักษณะที่สำคัญของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนี้เป็นการเตรียมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่สังเกตเห็นได้

2. สภาวะตอบสนองของบุคคลที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นมีลักษณะที่ซับซ้อน ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับอารมณ์ด้วย

3. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึนึกคิดและเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกพฤติกรรม

4. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้

5. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุเข้าปัญหา เป็นต้น

6. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควรแต่อาจเปลี่ยนแปลงได้

เจตคติของแต่ละบุคคลนั้นย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534, หน้า 208 - 209) ได้แบ่งประเภทของเจตคติออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. เจตคติทั่วไป (General Attitude) ได้แก่ สภาพจิตใจโดยทั่วไปเป็นแนวคิดประจำตัวของบุคคลเจตคติ โดยทั่วไปได้แก่ ลักษณะของบุคลิภาพอันกว้างขวาง เช่น การมองโลกในแง่ดี การเคร่งในประเพณีในระเบียบ เป็นต้น

2. เจตคติเฉพาะอย่าง (Specific Attitude) ได้แก่ สภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่อวัตถุสิ่งของ บุคคลสถานการณ์และสิ่งอื่น ๆ เจตคติเฉพาะอย่างนี้แสดงออกในลักษณะชอบไม่ชอบสิ่งนั้น คนนั้น ถ้าชอบหรือเห็นดีด้วยก็เรียกว่ามีเจตคติต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าไม่ชอบหรือเห็นว่า ไม่ดีต่อสิ่งนั้น เป็นการจำเพาะเจาะจง เช่น นักเรียนไม่ชอบครูคนนั้นก็เรียกว่ามีเจตคติที่ไม่ดีต่อครูคนนั้น หรือถ้าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยก็แสดงว่านักเรียน ชอบเรียนภาษาไทย เป็นต้น นอกจากนี้เจตคดียังสามารถแบ่งตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ คือ

2.1 เจตคติเชิงนิมาน เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจเห็นด้วยสนับสนุน ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

2.2 เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในทางตรงข้ามกับเชิงนิมาน เช่น ไม่พึงพอใจไม่เห็นด้วย คัดค้าน ไม่ปฏิบัติตาม

2.3 เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งเจตคติเชิงนิมานและเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลางไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบ ไม่ชอบเคลแมน (Calman, n.d อ้างถึงใน นิลวรรณ สิทธิอาษา, 2539, หน้า 43)

องค์ประกอบของเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526, หน้า 34) กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ความคิดที่เป็นองค์ประกอบมนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งที่ต่างกันขึ้นอยู่กับความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า

2. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกซึ่งจะเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งแสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวกและลบตามลำดับต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านปฏิบัติ (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือมีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง

หลักการสร้างเจตคติ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528, หน้า 233) กล่าวถึงหลักการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนซึ่งสามารถทำได้ ดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและความสนุกสนาน
2. ควรต้องเป็นฉบับที่ดีทั้งด้านความคิดความประพฤติ และการมีระเบียบวินัยด้านการเรียนรู้และสังคม

3. เปลี่ยนแปลงเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน

4. ให้การแนะแนว โดยการชี้แนวทางปฏิบัติต่อการเรียนรู้ให้ถูกต้องและเหมาะสม
ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางบวกต่อสิ่งที่ทำคุณประโยชน์แก่ตนเอง

5. พยายามให้ความส่งเสริมสร้างแรงที่ตรงกับความถนัด และความต้องการของเด็กแต่ละคน เพื่อให้มีกำลังใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการลงโทษ

6. พยายามให้เด็กลงมือกระทำเอง และมีส่วนรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น ๆ เช่นการสอนหัวข้อบางอย่าง ครูจะแบ่งให้นักเรียนค้นคว้าทดลองด้วยตนเองจะเกิดความเข้าใจภูมิใจต่อบทเรียนนั้น ๆ ทำให้เจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนนั้นลดลง และในที่สุดกลายเป็นเจตคติที่ดีไปได้เช่นเดียวกับตัวอย่าง เจตคติต่อการอ่านมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทยมาก มีนักศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของเจตคติในการอ่านว่าการอ่านหนังสือดี ๆ ช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนเจตคติได้หากครูได้ช่วยชี้แนะอธิบายให้นักเรียนเห็นจุดสำคัญด้วยก็จะดียิ่งขึ้น การอ่านนิทาน นวนิยายมีอิทธิพลเร้าอารมณ์มากจนสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ เพราะขณะอ่านสมองจะแปลความหมายของแนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสืออันเกี่ยวกับมารยาท วัฒนธรรม ศีลธรรม ความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ ความเสียสละ สามัคคี มีเมตตาเกิดอารมณ์คล้อยตามนำตัวเองเข้าไปสวมบทบาทตัวเองในเรื่อง

ที่อ่าน ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ และเกิดความรู้สึกใหม่ขึ้นมา ซึ่งในที่สุดก็กลายเป็นเจตคติที่ครูต้องการจะปลูกฝังได้ (กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530, หน้า 194) เจตคติที่ดีในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีในการอ่าน นักเรียนจะมีนิสัยรักการอ่าน ชอบหนังสือหลายประเภทหลายรส และเจตคติที่ดีต่อการอ่านนี้ยังช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นอกเหนือจากเรียนและการเล่นอีกด้วย ในทำนองเดียวกันเจตคติที่ดีในการเขียนมีความสำคัญหรือประโยชน์ต่อการเรียนการสอนการเขียนอย่างยิ่ง

การวัดเจตคติ

เจตคติจะค่อนข้างไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้ การวัดเจตคติจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดจากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษา และวัดในรูปของความคิดเห็น การวัดเจตคติของบุคคลอาจจะใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ หรือใช้เครื่องมือหรือใช้จิตวิทยาใช้กันมากเรียกว่าแบบวัดทางเจตคติ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534, หน้า 214 - 220)

การวัดเจตคติเป็นสิ่งที่ยุ่งยากพอสมควร เพราะเป็นการวัดคุณลักษณะภายในบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกหรือเป็นลักษณะทางจิตใจ คุณลักษณะดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อย่างไรก็ตามเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ยังสามารถวัดได้ โดยอาศัยหลักสำคัญดังนี้ (ไพศาล หวังพานิช, 2526, หน้า 147 - 149)

1. การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดเจตคติ คือ

1.1 ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือเจตคติของบุคคลนั้นจะคงที่ในช่วงหนึ่ง นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของคนเราไม่เปลี่ยนแปลงหรือผันแปรตลอดเวลา อย่างน้อยจะมีเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งที่ความรู้สึกของคนเรามีความคงที่ที่สามารถวัดได้

1.2 เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นแบบทางอ้อม โดยวัดแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือประพฤติเสมอ

1.3 เจตคตินอกจากแสดงออกในรูปทิศทางของความรู้สึกนึกคิด เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณความคิด ความรู้สึกนั้นด้วย ดังนั้นการวัดเจตคติ นอกจากจะทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้ว ยังสามารถบอกระดับความมากน้อยหรือความเข้มข้นของเจตคติได้อีกด้วย

2. การวัดเจตคติด้วยวิธีใดก็ตามจะมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ตัวบุคคลที่จะถูกวัด มีสิ่งเร้า เช่น การกระทำ เรื่องราวที่บุคคลแสดงเจตคติตอบสนองและสุดท้ายต้องมีการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย

3. สิ่งเร้าที่นิยมนำมาใช้ คือ ข้อความคิดเจตคติ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายคุณค่าคุณลักษณะของสิ่งนั้นเพื่อให้บุคคลตอบสนองมาเป็นระดับความรู้สึก เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น

4. การวัดเจตคติต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงของการวัดเป็นพิเศษ ต้องพยายามให้ผลของการวัดที่ได้ ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทางและระดับ

นอกจากนี้การเขียนข้อความเพื่อวัดเจตคติก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาโดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1. ใช้ข้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เป็นเรื่องในปัจจุบัน
2. หลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นข้อเท็จ ทำให้ไม่ทราบความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคล
3. ข้อความที่ใช้ต้องให้คำตอบที่สามารถแปลความหมายได้ คือ สามารถบอกทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคลได้
4. ข้อความนั้นต้องมีความเป็นปรนัย คือ มีความชัดเจน มีความหมายแน่นอนไม่ใช้ภาษาที่วกวนหรือคลุมเครือ
5. ข้อความหนึ่ง ๆ ควรถามความคิดเห็นเพียงอย่างเดียวเพราะถ้ามีหลายความคิดเห็นในข้อความเดียวกันจะกลายเป็นข้อความกำกวม ยุ่งยากต่อการเสนอความคิดเห็น เช่น ไม่ควรให้ผู้ตอบสนองความคิดเห็นโดยใช้ข้อความที่ว่า “การสอนแบบบรรยายทำให้เสียเวลามาก ได้ผลการเรียนไม่ดี” ควรแยกข้อความนี้ออกเป็นหลาย ๆ ข้อความ เช่น การสอนแบบบรรยายทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย และสอนแบบบรรยายทำให้ผู้เรียนขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น
6. ข้อความที่ใช้ควรมีลักษณะเป็นกลาง ๆ เพื่อให้ตอบสนองความสามารถแสดงความคิดเห็นในทางบวกทางลบ ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำบางคำ เช่น เสมอ ทั้งหมด ไม่เคยเลย เท่านั้น เพียงแค่ เพียงเล็กน้อย
7. หลีกเลี่ยงข้อความที่ไม่อาจแสดงความคิดเห็นได้ หรือข้อความที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะพิจารณา เช่น ข้อความกล่าวนอกเรื่องที่จะศึกษา

จากข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่า เจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เจตคติต่อการเขียน คือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการเขียน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งเจตคติทางบวก และเจตคติทางลบ เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้และสามารถวัดในรูปของความคิดเห็นโดยใช้ การสังเกต สัมภาษณ์ หรือการใช้เครื่องมือวัดด้วยแบบสอบถามทางเจตคติ

การวัดเจตคติเป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เรียกว่าเป้าเจตคตินั้นเอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 179) การวัดประเภทนี้จะกำหนดตัวเลข

เป็นมาตรวัด โดยอาศัยกฎเกณฑ์ คือ พยายามสร้างเครื่องมือที่วัดเจตคติได้ แล้วนำไปวัดบุคคล เพื่อแปลความหมายตามกฎเกณฑ์ของเครื่องมือนั้น การวัดเจตคติมีอยู่หลายวิธี แต่ในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) ที่ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นเครื่องมือวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดการจัดการเรียนรู้การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) วิธีนี้กำหนดมาตราเป็น 5 ขั้น แต่ละขั้นจะกำหนดค่าไว้ หลังจากไปรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมาแล้ว จึงมีชื่อว่า Posteriori Approach วิธีการมีหลักดังนี้

1. ข้อความจะต้องครอบคลุมช่วงเจตคติทั้งหมด
2. การตอบแต่ละข้อความจะบอกถึงเจตคติที่มีอยู่
3. จุดที่ตอบนั้น อาจกำหนดได้จากจำนวนเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยตอบข้อนั้นมาก่อนแล้ว
4. เจตคติของแต่ละคน อาจกำหนดได้จากการรวบรวมคำตอบของเขาจากข้อความต่าง ๆ ในมาตรวัดนั้นออกมาในรูปของคะแนนเฉลี่ย

วิธีการสร้าง

1. การรวบรวมข้อความ แต่ละข้อความนั้นอาจเขียนขึ้นเองหรือนำมาจากผู้อื่นและควรเป็นข้อความที่คนมีเจตคติต่างกัน จะตอบแตกต่างกันทันที และข้อความจะต้องไม่เป็นจริงภาษาที่ใช้ไม่มีความเป็นสองแง่
2. ตรวจสอบข้อความ ให้พิจารณาว่าข้อความที่นำมาใช้นั้นสอดคล้องกับการตอบเพียงใด เช่น การกำหนดให้ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง นั้นสอดคล้องกับข้อความที่ถามหรือไม่ เพราะการตอบบางข้อความจะต้องตอบในรูปของชอบ ไม่ชอบ เป็นต้น
3. การทดลองขั้นต้น เมื่อตรวจสอบข้อความจนแน่ใจว่าได้ข้อความที่รัดกุมดีแล้ว ต้องนำไปทดลองขั้นต้น เพื่อดูว่าข้อความใดยังไม่ชัดเจนหรือต้องแก้ไขก่อนบรรจุลงในมาตรวัดเจตคติ
4. กำหนดน้ำหนักคะแนน เป็นการกำหนดว่าตัวเลือกใดในแต่ละข้อความใดควรจะให้ น้ำหนักเป็นคะแนนเท่าไร

วิธีการสร้างมาตรวัดเจตคติแบบ ลิเคิร์ต นี้ที่นิยมใช้มากคือวิธีกำหนดค่าตัวเลขกับความรู้สึกแต่ละระดับ ถ้าความรู้สึกระดับสูงให้ตัวเลขสูง ความรู้สึกของคนเป็นความรู้สึกต่อเนื่อง คือมีเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ความรู้สึกทางด้านดีมักเป็นตัวเลขสูงกว่าด้านไม่ดี ดังนั้นตัวเลขที่กำหนดจึงมักจะเป็น 1, 2, 3, 4, 5 ทำนองนี้ เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่งให้น้ำหนัก 5 เห็นด้วยให้น้ำหนัก 4

ไม่แน่ใจให้น้ำหนัก 3 ไม่เห็นด้วยให้น้ำหนัก 2 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้น้ำหนัก 1 หรือจะเป็นตัวเลข 4, 3, 2, 1, 0 ก็ได้เหมือนกัน การแปลผลมีค่าเท่า ๆ กัน

เมื่อมีข้อความเกี่ยวกับความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อชาติ ศาสนา ต่อคณะรัฐบาล ฯลฯ ก็กำหนดตัวเลขแต่ละข้อเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความรู้สึก ตัวเลขเหล่านี้จึงอยู่แล้วเป็นเพียงตัวเลขอันดับเท่านั้น ถ้ายึดหลักคณิตศาสตร์เคร่งครัดจะไม่สามารถบวกลบเฉลี่ยกันได้ แต่ที่สามารถนำมาใช้บวกลบและเฉลี่ยได้นั้นก็เพราะอาศัยข้อตกลงบางประการว่า ช่วงความรู้สึกต่อเนื่องที่กำหนดให้มันเป็นช่วงเท่า ๆ กัน คือ 5, 4, 3, 2, 1 เป็นช่วงเท่ากัน จึงถือเป็นการสมยอมให้เป็นคะแนนอันตรภาคไปโดยปริยาย การกำหนดช่วงและกำหนดระยะตัวเลขจึงควรคำนึงด้วยเพื่อไม่ให้ผิดไปจากข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการหาค่าเฉลี่ยเลขแบบนี้เรียกว่าวิธี Arbitrary Weighting Method

การเขียนมาตรวัดเจตคติแต่ละฉบับคำชี้แจงในการตอบจะต้องเขียนอย่างดี มีความชัดเจนอย่างมาก เพราะผู้ตอบแต่ละคนมีความคิดไม่เหมือนกัน ถ้าเข้าใจวิธีการตอบผิดไปผลที่ได้จะเสียหายหมด ข้อมูลนำมาแปลผลจะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลยกรณีข้อความที่มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นเป็นบวก การให้คะแนนของผู้ตอบแบบธรรมดา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่งให้สูงที่สุด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนนต่ำสุดตรงกันข้ามถ้าเป็นข้อความที่มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นในทางลบ ถ้าเรียงตัวเลขกลับกันก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าใช้ตัวเลขแบบเดียวกันต้องพิจารณาให้ดีแล้วจึงตอบ อย่างไรก็ตามคำชี้แจงของข้อความถึงว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

กิงกาญจน์ มั่งคั่ง (2545) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า การพัฒนาชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 98.49/100.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

กิตติศักดิ์ อิ่มสุด (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรุจิรพัฒน์ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.00/82.33 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จารุณี ชื่นสูง (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องความปลอดภัยในชีวิตจากสารเสพติด สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 92.86/86.67

เฉลิมชนม์ รักลา (2547) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องเสียงในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวิสุทธิศ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร พบว่า ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เรื่องเสียงภาษาไทย ซึ่งประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ดังนี้ คือ ระบบเสียง เสียงสระ เสียงพยัญชนะ เสียงวรรณยุกต์ พยางค์และคำ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.06/87.91 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

พจนีย์ หนูคง (2546) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลวิเชียรบุรี อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ชุดการสอนอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.5/86.67 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

มนตร์วิ บรรจงจิตต์ (2546) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 91.50/90.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วราณี ทรัพย์มั่งมี (2546) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนเรื่อง การเป่าขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโป่งปากคง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ชุดการสอน เรื่องการเป่าขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.75/90.00 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

วีรนุช โจมพรหม (2542) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความที่สอน โดยใช้ผังมโนภาพและสอนตามปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบ้านสวายสอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนเขียนเรียงความโดยใช้ผังมโนภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่เขียนเรียงความโดยใช้ผังมโนภาพมีพัฒนาการความสามารถทางการเขียนเรียงความสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพร อาษาเอื้อ (2547) ได้ศึกษาชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 97.59/91.89 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

สุพัฒนา คุ่มพงษ์ (2546) ได้ศึกษาชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านจันทนบุรี (ประสงค์ราษฎร์ สงเคราะห์) กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี พบว่า ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 90.00/86.67 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

สุวิดา เศรษฐสมบัติกุล (2543) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเสริมและไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทย โดยได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้มีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทย สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการสอนเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามประเภทของการเขียนความเรียงภาษาไทยได้แก่ การเขียนเล่าเรื่อง การเขียนเรียงความ การเขียนย่อความและการเขียนรายงานพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ มีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยแต่ละประเภทสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวิทย์ ศูนย์ใจ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอน เรื่อง การบรรเลงฆ้องวงใหญ่เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมท่าแดง ตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ชุดการสอน เรื่อง การบรรเลงฆ้องวงใหญ่เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.84/86.39 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียน พบว่า นักเรียนคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 2 คู่ ได้แก่ กลุ่มเก่งกับกลุ่มปานกลาง และกลุ่มเก่งกับกลุ่มอ่อน ส่วนกลุ่มปานกลางกับกลุ่มอ่อนไม่แตกต่างกัน

ศิริบุญ อันตระกูล (2546) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง พบว่า ชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 89.73/87.23 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

อภิสิทธิ์ บุญเรือง (2546) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนวิชาจิตรกรรม 1 เรื่อง การเขียนภาพแสดงรูปแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ ใน

พระบรมราชานุญาตฯ พบว่าชุดการสอนวิชาจิตรกรรม 1 เรื่อง การเขียนภาพแสดงรูปแบบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 86.66/93.33 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

งานวิจัยต่างประเทศ

แมคโดนัลด์ (Mc Donald, 1973 อ้างถึงใน พัทธรินทร์ จันทร์พิทักษ์พร, 2541, หน้า 83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและประเมินชุดการสอนแบบใช้สื่อประสมเพื่อเรียนด้วยตัวเองสำหรับใช้ซ่อมเสริมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในวิทยาลัยชุมชนแถบชนเมือง ภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนประสบผลสำเร็จในการเรียนดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อชุดการสอน

กิลส์ (Giles, 1975 อ้างถึงใน ภาวัญ สุตสงวน, 2549, หน้า 69 - 70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณค่าของชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา พบว่า ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่ครูจัดไว้ให้ เป็นการสนองความต้องการของนักเรียนทำให้นักเรียนกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ส่วนการสอนตามปกติได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนมีบทบาทในการเรียนการสอนโดยเป็นผู้บรรยายอธิบาย ควบคุม ให้เป็นไปตามแผนการสอนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนไม่มีอิสระในการทำกิจกรรมทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและไม่มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เรียน

แมคโคลแมน (Mc Colman, 1975 อ้างถึงใน พัทธรินทร์ จันทร์พิทักษ์พร, 2541, หน้า 84) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอน กิจกรรมกลุ่ม และการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับการอภิปรายกลุ่มเล็ก ๆ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับชุดการสอนหรือชุดการจัดการเรียนรู้พบว่า ชุดการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้ผลดี เป็นการฝึกให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองพร้อมทั้งการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างชุดการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อไป